

DRAGØR
KOMMUNE

Materialesamling

Borgersamling om velfærd

2025

Indhold

Forord	3
Opgave og spørgsmål	3
Afgrænsning	3
Materialesamling	4
Del 1 – Introduktion til borgersamlingen	5
Introduktion – metode & kerneopgave	5
Organisering – format & roller	6
Borgersamlingens mandat	7
Dine rettigheder som medlem af Dragør Borgersamling	8
OECD's principper for deliberative processer	9
Del 2 – Ekspertrådgiverens bidrag	10
Mød borgersamlingens ekspertrådgiver	10
Den danske velfærdsmodel – kort fortalt fra et kommunalt perspektiv	11
Den kommunale velfærds økonomiske ramme	13
Udfordringer for velfærdsmodellen anno 2025	14
Demografisk udvikling: Vi bliver flere ældre	15
Mangel på arbejdskraft: Velfærden mangler hænder	15
Det specialiserede socialområde: ekstra behov skaber økonomisk ubalance	16
Velfærdsgabet: Når forventninger og virkelighed kolliderer	18
Social ulighed: Når lighed ikke længere er en selvfølge	19
Velfærdsmodellen må videreudvikles – for at imødekomme fremtidens samfund	20
Erik Rasmussen: Velfærdsmodellen kunne være løst for 30 år siden. Men tiden er løbet fra en hybrid velfærdsmodel	20
Hvordan videreudvikler man velfærdsmodellen?	25
Kollektive ungebudgetter, Randers Kommune og Herning Kommune	25
De Små Børns Bornholm	25
Elektroniske lagner, Københavns Kommune	26
Genoptræningsapps, Kerteminde Kommune	26
AI i hjemmeplejen, Varde Kommune	26
Kilder	27
Del 3 – Materiale fra Dragør Kommune	28
Dragør Kommune – Kort opsummeret	28
Befolkningsprognose	31
Dragørs kommunes politiske udvalg og driftsudgifter	33
Kommunalbestyrelsen	34
Økonomiudvalget	34
Klima-, By- og Erhvervsudvalget	36
Social-, Sundheds og Arbejdsmarkedsudvalget	37
Børne-, Fritids og Kulturudvalget	38
Det forpligtende samarbejde med Tårnby Kommune	40
Specialiseret socialområde for voksne	41
Specialiseret socialområde for børn	44
Sundheds- og ældreområdet	46
Her kan du læse mere	48
Ordliste	49
Mine noter	51

Forord

Der har været rift om pladserne i Dragør Kommunes borgersamling om fremtidens velfærd. Knap 240 borgere over 15 år, spredt over hele kommunen med forskellige baggrunde har ønsket at blive en ud af 36 deltagere i borgersamlingen. Det er vi utrolig glade for.

Vi politikere i Dragør Kommune har nemlig brug for nye input og synsvinkler på, hvordan fremtidens Dragør skal se ud – og det er her borgersamlingen kommer ind i billedet.

Opgave og spørgsmål

Vores velfærdssamfund er under forandring. Det gælder for alle landets kommuner. Vi bliver flere ældre, og antallet af børn og unge, som har det svært, stiger. Det kalder på både hjælp og omsorg.

Samtidig er vores ønsker og forventninger til alle kommunens velfærdstilbud ofte høje. Og selv om vi bruger stadig flere penge på alle områder, slår økonomien ikke nødvendigvis til.

Vi har brug for borgersamlingens hjælp til at prioritere og balancere fremtidens velfærd. Det er borgersamlingens kerneopgave. I den forbindelse stiller vi to spørgsmål:

1. Hvordan tænker vi borgere, foreninger og virksomheder med i løsningen af fremtidens velfærd og bevarer vores stærke lokalsamfund?
2. Hvordan styrker vi et levende lokaldemokrati og holder fast i den gode fælles samtale, når vi skal prioritere vores velfærd? Også når det er svært?

Afgrænsning

Som kommune står Dragør for rigtig mange borgernære tilbud om velfærd. Men det er ikke dem alle, som borgersamlingen skal forholde sig til. Det gælder de 'hårde' velfærdsopgaver, som fx kystbeskyttelse og varmeforsyning, kommunale veje og anlæg, såsom havnen, kommunens bygninger og idrætsfaciliteter. Det ville blive alt for omfattende, og vi får mange gode input og ideer om blandt andet kystbeskyttelse og fjernvarmeløsning i andre sammenhænge.

Så når vi her taler om fremtidens velfærd i forbindelse med borgersamlingen handler det om de 'bløde' velfærdstilbud på børne- og ungeområdet, social- og sundhedsområdet samt ældre- og plejeområdet.

Materialesamling

For at hjælpe med lidt baggrundsviden er der samlet forskellige informationer, som du kan dykke ned i. Del 1 handler om Dragør Borgersamling og forklarer processen og din rolle heri. Resten af materialesamlingen giver en indflyvning i velfærdsområdet, først generelt i del 2, dernæst specifikt for Dragør Kommune i del 3. Du behøver ikke læse for fra start til slut, men kan slå op og sætte dig ind i det, der har din interesse.

God fornøjelse og tak fordi, at du deltager.

Venlig hilsen på vegne af Dragør Kommunalbestyrelse

Kenneth Gøtterup, borgmester

Del 1 – Introduktion til borgersamlingen

Introduktion – metode & kerneopgave

Velkommen til *Dragør Borgersamling – fælles om fremtidens velfærd*.

En borgersamling er et demokratiformat, hvor en repræsentativ gruppe af borgere mødes for at blive enige om anbefalinger på et problem, der vedrører os alle sammen. I denne borgersamling handler det om at finde balancerne og prioriteringerne i håndteringen af fremtidens velfærd.

I er som medlemmer blevet inviteret til at deltage af Dragør Kommune, der som offentlig myndighed har forpligtet sig til at behandle de anbefalinger, som borgersamlingen når frem til. Det er også Dragør Kommune, der har besluttet, hvilket problem, som borgersamlingen skal finde løsninger til og hjælpe kommunalbestyrelsen med at belyse.

Borgersamlingen mødes over flere samlinger i foråret 2025 for sammen at blive klogere på emnet, hinandens perspektiver og derefter udarbejde fælles anbefalinger.

I er som medlemmer blevet udvalgt ved lodtrækning, så I afspejler den bredere offentlighed – i Dragør Kommune. På den måde tager borgersamlingens medlemmer samtalen på vegne af denne bredere offentlighed.

En borgersamling er en åben proces, hvor programmer, referater og præsentationer altid gøres offentligt tilgængelige.

Borgersamlingen følger den internationale organisation OECD's principper for borgersamlinger, som bygger på erfaringer fra over 800 borgersamlinger i hele verden. På baggrund af en tværgående undersøgelse har OECD udviklet vejledende principper for, hvad der karakteriserer en god borgersamling. Læs mere om OECD's principper på side 9 eller her:

<https://www.oecd.org/en/topics/open-government-and-citizen-participation.html>

Organisering – format & roller

Dragør Kommune er opdragsgiver. Det betyder, at kommunen har taget initiativ til *Dragør Borgersamling – fælles om fremtidens velfærd*.

For at sikre, at processen er uafhængig og troværdig, er der nedsat et eksternt sekretariat – et såkaldt tredjepartsekretariat. Sekretariatet står for at planlægge og gennemføre borgersamlingens arbejde – med armslængde til kommunen. Dette "armslængdeprincip" er vigtigt for at leve op til OECD's principper.

Sekretariatet ledes af We Do Democracy, som har til opgave at sikre en god proces, og at borgersamlingen medlemmer når i mål med de endelige anbefalinger. Det er medlemmerne af borgersamlingen, der selv udvikler og skriver de endelige anbefalinger, som præsenteres og overleveres til Dragør Kommune.

For at hjælpe med den rette faglighed er der tilknyttet en ekspertrådgiver til borgersamlingen. Ekspertrådgiveren er aktiv i forskningsverdenen, uafhængig og blev udvalgt på baggrund af sit professionelle virke. Ekspertrådgiveren hjælper ved at udvælge viden, der skal belyse kerneopgaven, samt udpege oplægsholdere og viden, som borgersamlingens medlemmer må ønske at få belyst.

Opdragsgiver: Dragør Kommunes kommunalbestyrelse

Borgersamlingens ekspertrådgiver: Ulf Hjelm, Professor MSO, Ph.d. ved VIVE – Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd. Se en beskrivelse på side 10.

Tredjepartsekretariat: We Do Democracy er borgersamlingens sekretariat. De faciliterer og driver borgersamlingens proces og er beskyttet af en såkaldt tredjepartsaftale der har til formål at varetage at medlemmer kan arbejde uhindret uden at blive forsøgt påvirket i processen.

Borgersamlingen: 36 repræsentative Dragørborgere. Medlemmernes opgave er at komme med fælles anbefalinger og svar til kerneopgaven. Det sker ved, at medlemmerne i løbet af samlingen lærer i fællesskab sammen med eksperter, andre medlemmer og øvrige bidragsydere til processen. Det er medlemmernes stemmer, viden, erfaringer og prioriteringer, der er i centrum. Anbefalingerne vil være den centrale genstand for den videre politiske proces efter samlingen er færdig.

Observatører: De enkelte samlinger er åbne for at observatører kan følge med i processen. Observatørerne må ikke påvirke eller blande sig i processen. Der vil være åbne og lukkede dele af borgersamlingen fx når medlemmerne delibererer og har brug for arbejdsro.

Offentlighed: Alle kan bidrage med input og viden ved den åbne samling halvvejs i processen.

Borgersamlingens mandat

Borgersamlingens mandat er den forpligtigelse, som kommunalbestyrelsen har indgået i forbindelse med borgersamlingen. Det er med andre ord det, som kommunalbestyrelsen har lovet, at de vil gøre med anbefalingerne uanset, hvordan de ender med at se ud.

Når Dragør Borgersamling mødes og udvikler anbefalinger, er det på baggrund af følgende aftale med kommunalbestyrelsen:

- Kommunalbestyrelsen giver borgersamlingen mandat til at udarbejde uvildige anbefalinger inden for rammen af kerneopgaven.
- Kommunalbestyrelsen støtter op omkring borgersamlingens arbejde og udfald af anbefalinger – uanset øvrige politiske dagsordner og strategier. Kommunalbestyrelsen forpligter sig til ikke at intervenere i borgersamlingens arbejde, ikke at påvirke medlemmernes arbejde samt opfordre eget aktive politisk bagland til ikke at melde sig for at give plads til nye stemmer i debatten.
- Kommunalbestyrelsen vil behandle anbefalingen i relevante fagudvalg – både i nuværende og kommende Kommunalbestyrelse.
- Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at give en status inden for de første 3 måneder efter aflevering af anbefalinger, efter 10 måneder samt igen inden for 24 måneder. I den forbindelse redegøres for, hvordan anbefalingerne bliver fulgt – og ikke fulgt. Hver enkelt anbefaling vil blive besvaret skriftligt og gjort offentligt tilgængelig.
- Kommunalbestyrelsen er ikke forpligtet til politisk at følge eller vedtage alle anbefalinger.
- Medlemmerne af borgersamlingen har til opgave at arbejde inden for rammen af borgersamlingens kerneopgave og søge anbefalinger, der rummer bredden af medlemmernes holdninger.
- Medlemmerne af borgersamlingen kan gøre brug af minoritetsudtalelse.
- Borgersamlingen er ét blandt flere spor, der skal belyse, hvordan vi i fællesskab skal prioritere velfærden i kommunen i fremtiden.

Dine rettigheder som medlem af Dragør Borgersamling

Som medlem i Dragør Borgersamling har du nogle rettigheder, der er gode at være bevidst om.

Dine rettigheder som medlem af borgersamling er:

- Du har ret til at deltage i alle samlinger, som bliver arrangeret i forbindelse med borgersamlingen.
- Du har ret til at stille spørgsmål til valg af eksperter, oplægsholdere og indhold.
- Du har ret til at foreslå og anmode om supplerende viden og holdninger fra andre eksperter.
- Du har ret til at tilkendegive, hvis du har mistillid til procesværtens eller hovedfacilitatorens neutralitet ift. proces og borgersamlingens tema.
- Du har ret til at påpege, hvis du oplever, at ikke alle får lige ret til taletid i gruppearbejdet.
- Du har ret til at deltage i diskussionen og udformningen af anbefalinger.
- Du har ret til ikke at være afsender på de anbefalinger, som du ikke kan vedkende dig.
- Du har ret til alene eller i en gruppe at udarbejde en mindretalsudtalelse, der vil blive inkluderet i slutproduktet til beslutningstagerne.
- Du har ret til ikke at udtale dig om borgersamlingens arbejde til blandt andet pressen.
- Du har ret til ikke at blive omtalt i andres udtalelse om borgersamlingens arbejde.
- Du har ret til at få at vide, hvordan der efterfølgende arbejdes videre med borgersamlingens anbefalinger.
- Du har ret til at være anonym i offentligheden omkring din deltagelse i borgersamlingen.

Hvis du bliver kontaktet af pressen og gerne vil deltage i et interview, har du ret til at rådføre dig med tredjepartsekretariatet på forhånd.

Ansvar og fortrolighed

Som medlem af Dragør Borgersamling repræsenterer du ikke bare sig selv, men en stor gruppe af medborgere, der matcher lige netop din statistiske profil. Derfor har du som medlem af Dragør Borgersamling et ansvar for at indgå i processen på vegne af alle dragørborgere, som ligner eller minder om dig.

Derudover har du som medlem også et ansvar for at passe på Borgersamlingens øvrige medlemmer. Dragør Borgersamling er et fortroligt rum, og alle skal trygt kunne dele deres personlige historier, oplevelser og synspunkter. Derfor beder vi alle medlemmer om at lytte og udvise respekt, når andre deler deres perspektiver på emnet – især hvis man selv er uenig.

OECD's principper for deliberative processer

Dragør Borgersamling er en borgersamling – en såkaldt deliberativ proces – som skal leve op til 11 OECD-principper.

En deliberativ proces er en proces, hvor deltagerne lytter til hinanden, reflekterer, modtager viden og overvejer forskellige synspunkter, før de træffer en fælles beslutning. Det handler ikke bare om at stemme eller give sin mening – men om at reflektere sammen, være åbne over for nye perspektiver og nå frem til velovervejede anbefalinger eller løsninger i fællesskab. Man kan sige, det er en slags grundig og fælles tænkning, hvor alle stemmer tæller og vi tager beslutninger i fællesskab.

Principperne peger på, hvordan man sikrer borgersamlingens uafhængighed og legitimitet samtidig med, at man skaber en god, inkluderende proces for både borgere og politikere. Principperne har til formål at sætte en fælles international standard for deliberative processer.

Principperne er:

1. **Formål:** Borgersamling skal have et tydeligt formål, der er knyttet til et reelt afgrænset politisk problem.
2. **Mandat:** Beslutningstagerne forpligter sig offentligt til at besvare eller agere på borgernes anbefalinger inden for et rimeligt tidsrum.
3. **Gennemsigtighed:** Den deliberative proces er offentlig og mulig af følge. Alle procesmaterialer er offentlige tilgængelige.
4. **Inklusion:** Der tages hensyn til at forskellige grupper i samfundet skal kunne deltage.
5. **Repræsentation:** Borgersamlingens medlemmer anses som et mikrokosmos af den bredere befolkning.
6. **Information:** Borgersamlingens medlemmer skal have adgang til bred, relevant og tilgængelig information og ekspertise.
7. **Fælles drøftelser:** Medlemmerne skal gennem processen finde et fælles beslutningsgrundlag for deres anbefalinger til beslutningstagerne. Dette forudsætter aktiv lytning, vægtning og overvejelse af forskellige perspektiver samt mulighed for at alle medlemmer kan tale og bidrage.
8. **Tid:** Deliberation kræver tid til at medlemmerne kan fordybe sig og reflektere over den viden de introduceres for, for dermed at kunne udvikle informerede anbefalinger til et komplekse politisk spørgsmål.
9. **Armslængde:** Processen skal organiseres med afsæt i et tredjepartsekretariat, der er uafhængig af opdragsgiver, interessenter og lobbyorganisationer.
10. **Privatliv:** Borgersamlingens medlemmers privatliv skal respekteres og beskyttes mod uønsket opmærksomhed i medier.
11. **Evaluerings:** Borgerne skal have mulighed for en anonym evaluering af processen efter en række objektive kriterier (fx kvantitet og diversitet i informationer, mængden af tid til læring, faciliteringens uafhængighed).

Del 2 – Ekspertrådgiverens bidrag

Mød borgersamlingens ekspertrådgiver

I skal i borgersamlingen have et godt grundlag af tilgængelig, balanceret og respekteret faglig viden at stå på, når I drøfter anbefalingerne til Dragør Kommune. Ekspertrådgiveren er derfor blevet bedt om at finde relevant viden fra forskningen om velfærdsområdet. Det gælder både velfærdsområdets historiske og økonomiske ramme og hvilke temaer, udfordringer og dilemmaer der karakteriserer den danske velfærdsmodel i dag. Derudover vil han pege på inspirerende initiativer der er igangsat med henblik på at imødegå velfærdsudfordringerne. Det er sekretariatet der har dialogen med ekspertrådgiveren.

Ulf Hjelmar er professor MSO i VIVE. Han er uddannet sociolog og har en ph.d. i offentlig forvaltning. Han forsker i offentlig forvaltning med fokus på velfærdsinnovation og styring og har gennemført forskningsbaserede analyser af tværgående indsatser på ældreområdet, børne- og ungeområdet, socialområdet og sundhedsområdet.

Centralt i hans arbejde er udvikling af rammebetingelserne for nyudvikling af den offentlige sektor og måling af velfærdsinnovative indsatser. Ulf har arbejdet som forsker i daværende AKF, KORA og nu VIVE siden 2008. Tidligere har han arbejdet som chefkonsulent, underdirektør og forskningsdirektør, både på nationalt og internationalt niveau. Alt i alt har Ulf en bred erfaring med at arbejde løsningsorienteret i kommuner med særlig fokus på forskningsmæssig understøttelse og innovative løsninger.

Den danske velfærdsmodel – kort fortalt fra et kommunalt perspektiv

Den danske velfærdsmodel bygger på et universelt princip om, at alle borgere skal have lige adgang til velfærdsydelser som sundhed, uddannelse og social støtte, uafhængigt af borgerens familiemæssige, arbejdsmæssige eller livssituation. Det er en model, der sigter efter tryghed og fællesskab, hvor staten og kommunerne spiller en central rolle i at sikre borgernes velfærd. Kommunerne er det niveau i samfundet, hvor mange af velfærdsydelserne faktisk bliver leveret – fx i form af folkeskoler, ældrepleje, daginstitutioner og hjælp til udsatte grupper. Den danske velfærdsmodel bygger samtidig på en samfundskontrakt om, at vi har et relativt højt skatteniveau – til gengæld får vi både et socialt sikkerhedsnet og velfærdstilbud af god kvalitet til alle uanset indkomst.

Analyser viser, at den universelle velfærdsmodel er en god ordning for det store flertal af befolkningen set over et helt livsforløb. Det er ikke ensbetydende med, at vi alle får præcis, hvad vi har betalt for. Men generelt har vi danskere en velbegrundet tillid til, at der er den velfærd til rådighed, vi har brug for i løbet af livet, samtidig med, at vi accepterer en vis grad af omfordeling mellem individer til fordel for samfundet som helhed.

Velfærdssamfundet kan betragtes dels som en leverandør af generel service for alle og som en slags forsikringsordning, som man potentielt kan få brug for. Til den første kategori hører eksempelvis børnepasning og uddannelse. Til den anden kategori hører eksempelvis sociale indsatser til udsatte borgere og ældrepleje, som gives ud fra en faglig vurdering af det konkrete behov. Indenfor begge typer af service foregår der en omfordeling mellem generationer. Fordelen ved det er, at man ikke skal låne til uddannelse eller spare op til den hjælp, man eventuelt får brug for i sin alderdom.

En decentraliseret velfærdsmodel – kommunernes opgaver

Den danske velfærdsmodel er kendetegnet ved at lade kommunerne varetage velfærdsløsningerne tæt på borgernes hverdag – det kalder man en høj grad af decentralisering. Kommunerne sørger for at sikre trygge rammer om velfærden for borgerne og tilpasse den løbende, så den afspejler de behov, som borgere og virksomheder har rundt omkring i landet. Ved at anlægge en decentraliseret tilgang til velfærd skabes der mulighed for fleksibilitet i lokalsamfundet. Samtidig er det en væsentlig opgave for kommunerne at sikre overholdelse af de overordnede økonomiske rammer.

Det kommunale velfærdsområde er komplekst. De dele af velfærdsområdet, der hører til det kommunale ansvarsområde, tæller ligeledes natur- og miljøplanlægning, forsyningsvirksomhed og redningsberedskab, vejnettet, kulturelle formål, integrationsindsatser, beskæftigelsesindsatser for ledige, folkeskolen, børnepasning, det samlede finansierings-, forsynings- og myndighedsansvar for det sociale område, ældreplejen, samt sundhed. Det kommunale sundhedsområde omfavner forebyggelse, pleje og genoptræning, der ikke foregår under indlæggelse, behandling af alkohol- og stofmisbrug, hjemmesygepleje, tandpleje og socialpsykiatri.

Hvorfor er velfærdsområdet vigtigt for os alle?

Når vi beskæftiger os med velfærdsområdet – både lokalt i Dragør og nationalt - handler det om, hvad vi svarer på to helt centrale spørgsmål, nemlig: Synes vi, at vores nære velfærd generelt fungerer, som det skal i Danmark? Og er vores samfund klar til at møde de kommende årtiers udfordringer? Det umiddelbare svar fra rigtig mange økonomer og andre eksperter er, at det faktisk går ret godt i Danmark. Ja, Danmark har tidligere kæmpet med fx, betalingsbalancen og strukturel ledighed. Men det gør vi ikke rigtig længere. Vi har langt hen ad vejen en samfundsøkonomi i balance. Vi ser dog samtidigt ind i stigende forsvarsudgifter, stadig flere sårbare unge, flere ældre med behov for pleje og hertil udgifter til at omstille vores samfund på grund af klimaforandringerne.

Der er en række udfordringer der karakteriserer den danske velfærdsmodel i dag. Tag fx gruppen af mennesker, som år efter år modtager offentlige ydelser, uden at komme tættere på arbejdsmarkedet – på trods af store indsatser for at få denne gruppe i arbejde. Eller hvad med den del af vores ungdomsårgange, der sjældent kommer videre efter endt grundskole? Der er knap 50.000 unge i alderen 15-24 år, svarende til 7 pct., som hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse.

Vi bliver flere ældre, der har krav på velfærdsydelser og færre i den arbejdsdygtige alder, der gennem skatten kan bidrage til at finansiere disse velfærdsydelser. Antallet af danskere, der går på pension, er større end antallet af unge, som kommer på arbejdsmarkedet. Det skaber et øget økonomisk pres og rekrutteringspres på ældreplejen og kalder på nytænkning af velfærdsmodellen.

Både de marginaliserede, de unge, de ledige og flere ældre er eksempler på problemstillinger – ubalancer – som har tre ting til fælles: For det første har vi erkendt problemerne for længe siden. For det andet er der gjort et utal af forsøg på at løse dem. Og for det tredje er de – alle

løsningsforsøg til trods – fortsat uløste. Der er behov for, at velfærden udvikles for, at den kan opretholdes i mødet med fremtidens krav.

Den kommunale velfærds økonomiske ramme

Som nævnt er det en væsentlig opgave for kommunerne at sikre overholdelse af de overordnede økonomiske rammer. Kommunernes økonomiske handlerum fastlægges i økonomiaftalen. Økonomiaftalen er en årlig aftale, som bliver indgået mellem regeringen og Kommunernes Landsforening (KL). Aftalen fastlægger rammerne for kommunernes økonomi det kommende år, og den har stor betydning for, hvordan kommunerne kan planlægge og prioritere deres opgaver. Man kan kalde økonomiaftalen for en slags "spilleplade": Det er her, brikkerne sættes, og reglerne fastlægges for, hvordan kommunerne må bruge deres penge.

Økonomiaftalen indeholder en række aftaler mellem regeringen og kommunerne, men den sætter først og fremmest de overordnede rammer for kommunernes serviceudgifter og anlægsudgifter under ét. Det vil sige, at rammen for Danmarks 98 kommuners samlede udgifter sættes kollektivt, ligesom kommunerne hæfter kollektivt hvis én eller flere kommuner bryder med kommunernes indbyrdes aftaler. Fx ved at have større udgifter end aftalt, så loftet for de kollektive økonomiske rammer brydes.

Årsagen til at man laver økonomiaftalen er, at kommunernes udgifter skal ligge indenfor statens samlede budget, så man sikrer, at man overholder budgetloven, og opfylder de overordnede mål for dansk økonomi, som regeringen fastsætter. Med andre ord, så kan regeringen med kommuneaftalen sikre, at der er sammenhæng mellem de samlede indtægter og udgifter i hele den offentlige sektor.

Økonomiaftalen for 2025

I økonomiaftalen fra juni 2024 aftalte regeringen og KL, at kommunerne i alt må bruge 323,6 milliarder kroner på serviceudgifter. Serviceudgifterne dækker over alle udgifter forbundet med undervisning, ældrepleje, administration, dagtilbud og alle andre løn- og driftsudgifter i kommunerne.

Økonomiaftalen fastlægger ligeledes rammer for kommunernes anlægsudgifter, hvilket dækker over byggeri og vedligehold, samt skattefastsættelse. I de seneste år aftalt, at skatten samlet skal holdes i ro. Det betyder, at hvis én kommune ønsker at hæve skatten, skal en anden kommune tilsvarende sænke den, så den samlede skatteindtægt forbliver uændret.

Sanktionsmekanismer

Servicerammen gælder for kommunesektoren som helhed, men hvis det samlede forbrug overstiger rammen, kan hele sektoren blive straffet økonomisk. Det lægger et stort pres på den enkelte kommune om at holde sig inden for sin egen andel af rammen – også selvom behovene lokalt kan være større. Det betyder i praksis, at kommunerne ikke kan forfølge alle politiske eller borgerdrevne ønsker, hvis de ikke kan rummes inden for rammen. Selv hvis de har penge i kassen, må de ikke bruges frit.

Kommunernes budgetter skal under ét have samlede serviceudgifter, som ligger indenfor den aftalte ramme. Overholder kommunerne ikke rammen, er der følgende sanktioner:

- På **serviceområdet** sanktioneres kommunerne 1:1 i bloktilskuddet med op til tre milliarder kroner kollektivt, hvis ikke de overholder servicerammen i budgetterne. Dertil kan den enkelte kommune pålægges en individuel sanktion, hvis den overskrider egen serviceramme.

Dermed kan det altså blive meget dyrt for kommunerne, hvis de ikke overholder rammerne, og derfor har hver enkelt kommune en stor interesse i at holde sig inden for de rammer, som aftales. Disse indbyggede sanktionsmekanismer gør, at økonomiaftalen ligeledes fungerer som et styringsværktøj fra staten over kommunerne.

Kommunernes handlingsrum inden for økonomiaftalen

Selvom kommunerne formelt har en vis frihed til at prioritere og organisere deres velfærdsløsninger, sætter økonomiaftalen rammer for, hvor mange penge de må bruge – og hvordan. For den gældende økonomiaftale for 2025 er 546 millioner kroner eksempelvis øremærket til et kvalitetsløft af ældreplejen.

Mens økonomiaftalen sikrer stabilitet på de offentlige finanser, skaber den også udfordringer. Som følge af Økonomiaftalen og kompleks lovgivning møder kommunerne i højere grad regel- og målstyring end tidligere, hvilket begrænser den lokale frihed og fleksibilitet. Hvis én kommune eksempelvis ønsker at investere i fremtiden, nytænke velfærden eller tilpasse sig en særlig situation, kan økonomiaftalen spænde ben, fordi det økonomiske loft forhindrer dem i at investere penge.

Udfordringer for velfærdsmodellen anno 2025

Mens den danske/nordiske velfærdsmodel fortsat står som en attraktiv og velfungerende samfundsmodel i verden, er presset på systemet i de senere år vokset markant, og en række udfordringer har gjort det vanskeligt at opretholde det serviceniveau og den kvalitet, som mange

borgere forventer. Vi står som samfund med en række store, strukturelle samfundsudfordringer, som er karakteriseret ved, at de er vanskelige at løse, griber ind i hinanden og ikke kan håndteres af en aktør alene. Blandt de mest komplekse og omkostningstunge kommunale velfærdsområder findes ældreområdet og det specialiserede socialområde. Men udfordringer med rekruttering af velfærdspersonale, det voksende velfærdsgab mellem de faktiske velfærdsydelser og borgernes forventninger til velfærdsydelser, samt voksende social ulighed trykker den kommunale velfærd. I det følgende udfoldes en række af disse udfordringer.

Demografisk udvikling: Vi bliver flere ældre

En af de mest gennemgribende forandringer i vores samfund er den demografiske udvikling. De store årgange fra efterkrigstiden går på pension i disse år. Og de kommer til at leve længere end generationerne før dem. Befolkningen bliver altså ældre, og samtidig bliver andelen af personer i den arbejdsdygtige alder mindre. Det betyder, at flere borgere har behov for hjælp – for eksempel i form af hjemmepleje, plejehjemspladser og sundhedsydelser. I 2022 modtog hver tredje af de 80+ årige hjemmehjælp mod hver anden i 2008. Udviklingen skal ses i lyset af flere forhold. Levetiden er steget i mange år, og det har betydet flere sunde leveår, som udsætter behovet for hjælp til senere i livet. Over det seneste årti har der også været større fokus på rehabilitering og træning med henblik på at understøtte de ældres evne til at klare ting selv. Begge dele kan forklare en del af udviklingen i tallene. Tallene kan samtidig afspejle stramme økonomiske rammer, der har begrænsninger for hvilken behandling, man kan tilbyde en stigende andel ældre. Et stigende antal ældre har nødvendiggjort prioriteringer af indsatserne, fordi midlerne i højere grad skal spredes ud.

Den demografiske udvikling lægger pres på kommunernes økonomi og tvinger mange kommuner til at prioritere hårdt mellem forskellige velfærdsopgaver. Hvis der også i fremtiden skal være en offentlig ældrepleje for alle, kan der derfor være brug for en omstilling af ældreplejen.

Mange spørgsmål trænger sig på: Hvordan skal vi forandre for at bevare? Skal der være en klarere politisk prioritering i ældreplejen, og i givet fald hvor? Skal vi tænke sundhed og alderdom anderledes, og skal pårørende have et større ansvar for de ældre?

Mangel på arbejdskraft: Velfærden mangler hænder

Den offentlige velfærd kræver ikke alene finansiering, den kræver også arbejdskraft. Hvis man holder fast i det niveau af service der er i dag, så er der på grund af de demografiske ændringer, dvs. ændringer i befolkningens sammensætning, brug for næsten 30.000 ekstra par hænder i den offentlige sektor frem mod 2030. Det er en betydelig udfordring, fordi det samlede

antal i arbejdsstyrken ikke forventes at stige. Knapheden på kvalificeret arbejdskraft er allerede i dag mærkbar. Der er i øjeblikket stor mangel på arbejdskraft i mange af de faggrupper, der er helt centrale for at få velfærdssystemet til at fungere. Det gælder blandt andet pædagoger, sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter og socialrådgivere. Mange kommuner kæmper med at tiltrække og fastholde kvalificerede medarbejdere, og det kan gå ud over både kvaliteten af tilbuddene og arbejdsmiljøet for de ansatte. Hvis forventningerne til udviklingen i den offentlige beskæftigelse holder stik, samtidig med at den private sektor fortsat vil vokste, vil konkurrencen om arbejdskraften øges år for år.

Et andet forhold er, at produktiviteten af velfærdssektoren ikke kan optimeres på samme måder som eksempelvis inden for industrien – man kan for eksempel ikke passe børn hurtigere. Det er dog ikke ensbetydende med, at produktiviteten overhovedet ikke udvikler sig i den offentlige sektor. Der findes eksempelvis produktivitsfremgang i digitaliseringen, velfærdsteknologi samt teknologi- og metodegennembrud.

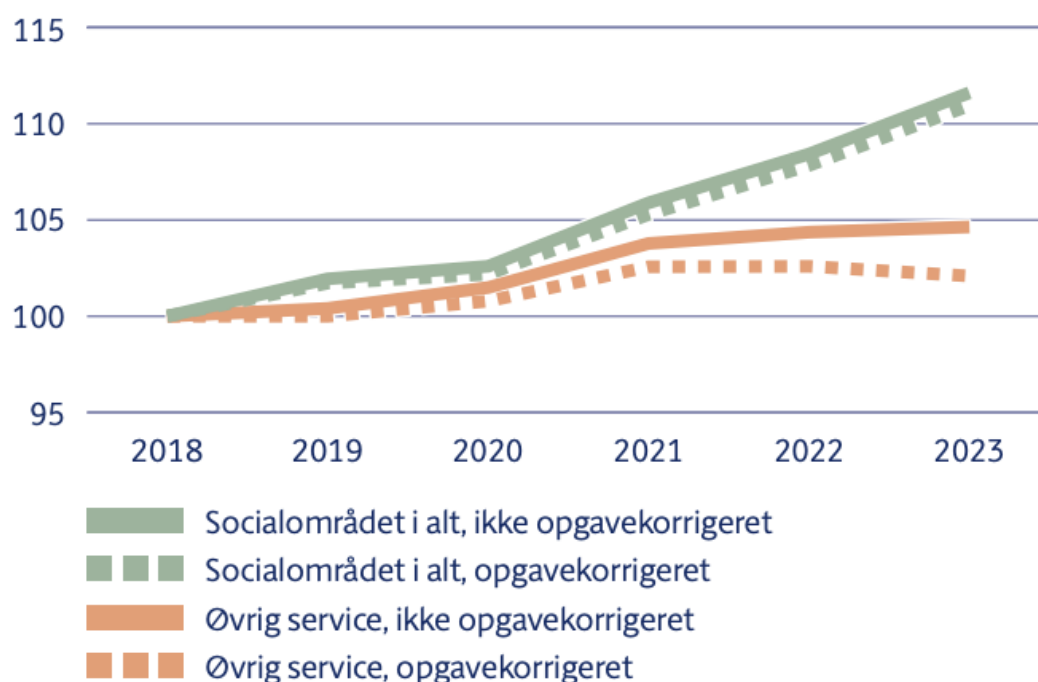
Spørgsmålet der trænger sig på er: Hvordan kan vi tiltrække arbejdskraft, så vi har hænder nok til at levere velfærden?

Det specialiserede socialområde: ekstra behov skaber økonomisk ubalance

Det specialiserede socialområde er et af de mest ressourcekrævende områder i den kommunale velfærd. I mange år har udgiftsudviklingen været stærkt stigende. Kommunerne bruger i dag en betydelig og voksende andel af deres budgetter på det specialiserede socialområde (se Figur 1). Udgifterne til det specialiserede socialområde er steget langt mere end de øvrige serviceområder og langt mere, end demografi kan forklare. Mange sager er desuden underlagt lovgivning, som begrænser kommunernes handlefrihed og pålægger dem at levere bestemte ydelser, uanset økonomisk råderum. Det skaber en strukturel ubalance mellem kommunernes ansvar og kommunernes ressourcer.

Inden for det specialiserede socialområde udgør **børne- og ungeområdet** en særlig vigtig – og ofte særligt følsom – del. Her handler det om at støtte børn og unge, som vokser op med handicap, udviklingsforstyrrelser, psykiske lidelser eller vokser op i socialt udsatte familier, hvor trivsel og trykthed er truet. Indsatserne spænder bredt – fra forebyggende støtte og familiebehandling til anbringelser uden for hjemmet og specialpædagogiske tilbud.

Figur 1: Indekserede udgifter for det specialiserede socialområde og øvrig service (Indeks, 2018=100)

Flere børn og unge får diagnoser, og mange har komplekse udfordringer, som kræver koordinerede indsatser fra både socialforvaltning, skole, sundhed og psykiatri. Det stiller store krav til kommunernes evne til at arbejde tværfagligt, tidligt og helhedsorienteret – og det kræver systemer, der kan reagere hurtigt og målrettet, uden at borgerne oplever at møde et bureaukratisk og uigennemskueligt system.

Samtidig er området omgærdet af stor offentlig og politisk bevågenhed. Ikke mindst efter undersøgelser, der har vist svigt i sagsbehandling og opfølgning, er der kommet øget fokus på rettigheder og retssikkerhed – både for børnene og for forældrene. Det har ført til strammere lovgivning, højere krav til dokumentation og flere ankesager. Kommunerne står derfor i et konstant krydspres: De skal sikre, at børn ikke mistrives eller lider overlast, men de skal også tage hensyn til familiens integritet og undgå unødigt indgriben.

Samtidig er det økonomiske pres stærkt mærkbart. Specialtilbud og anbringelser er ofte meget dyre, og nogle kommuner oplever, at én enkelt sag kan vælte budgettet. Det skaber en potentiel risiko for, at beslutninger kan træffes med økonomiske hensyn i baghovedet – herunder at tilbud nedprioriteres eller udskydes. På den måde kommer området også til at afspejle en bredere problematik i velfærdsmodellen: Når idealer om rettigheder og kvalitet kolliderer med realiteter om ressourcer og styring.

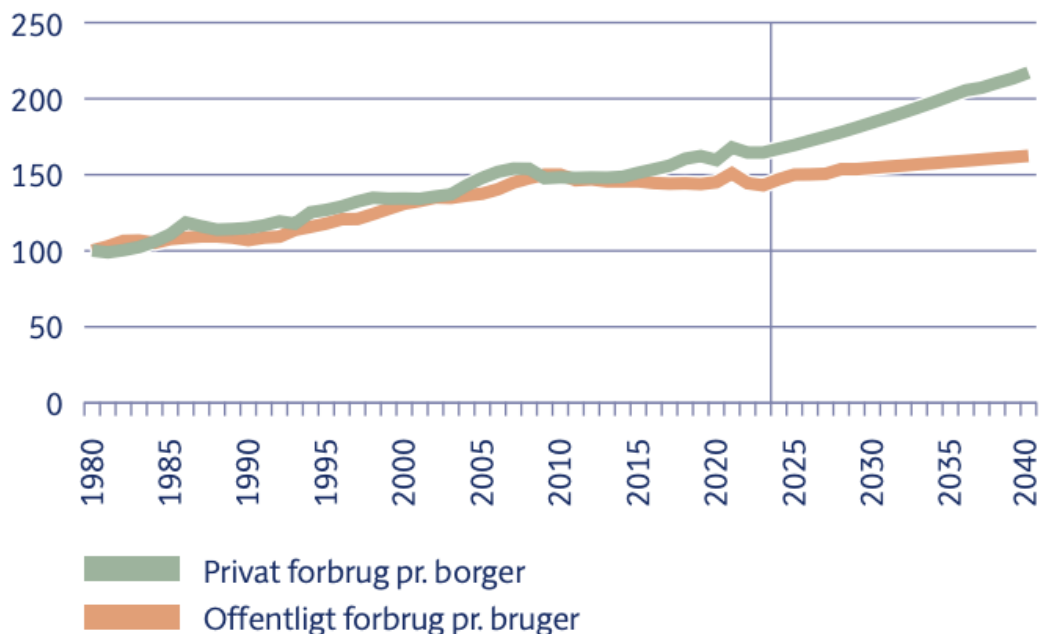
Spørgsmålet der trænger sig på er: Hvordan kan man få styr på udgifterne på det specialiserede socialområde, så der er penge nok til de øvrige serviceområder?

Velfærdsgabet: Når forventninger og virkelighed kolliderer

I de senere år er der opstået et markant gab mellem borgernes forventninger til velfærden og de faktiske ydelser, som det offentlige kan levere. En undersøgelse fra 2024 viser, at 91 procent af landets borgmestre mener, at danskernes forventninger til velfærden ikke stemmer overens med det, kommunerne kan levere. De møder frustrerede borgere, der ikke kan få løfter fra Christiansborg til at passe med en kommunal spare-virkelighed. Denne uoverensstemmelse mellem borgernes forventninger til velfærden og det faktiske økonomiske råderum i kommunerne bliver hyppigt omtalt som "velfærdsgabet".

Problemstillingen illustreres bl.a. af forskellen i udviklingen i borgernes private velstand og udviklingen i det offentlige forbrug, som er vokset op igennem 2010'erne og vil fortsætte med at vokse frem mod 2040 (se Figur 2). Sådan en forskel på udviklingen i det offentlige og private forbrug har danskerne ikke tidligere oplevet over så lang en periode. "Velfærdsgabet" forventes at stige betragteligt imod 2040. Det danske samfund kigger altså ind i et langvarigt strukturelt pres på de offentlige udgifter.

Figur 2: "Velfærdsgabet" forventes at stige betragteligt imod 2040, (Indeks, 1980=100)

Det stiller kommunerne over for en svær opgave. For danskerne bliver rigere. Og antagelsen er, at jo mere danskerne oplever en stigende velstand, jo højere forventninger har de også til den

offentlige velfærdsservice. I den forbindelse kan udfordringen blive, at danskerne ikke nødvendigvis vil opleve et uændret serviceniveau som godt nok. Selvom kommunerne kan have ønske om at imødekomme borgernes ønsker, er kommunernes velfærdsressourcer begrænsede, og lovgivningen kan samtidig være kompleks og rigid, så kommunernes har svært ved at prioritere deres ressourcer.

For at mindske velfærdsgabet er det nødvendigt med en ærlig dialog om, hvad der realistisk kan leveres inden for de givne ressourcer. Det kræver også en prioritering af indsatser, der sikrer, at de mest presserende behov adresseres effektivt. Kun gennem målrettede reformer og realistiske forventninger kan vi sikre et bæredygtigt velfærdssamfund for fremtiden.

Spørgsmålet der trænger sig på er: hvordan skaber vi en ærlig dialog og en forventningsafstemning med borgerne om, hvad der er realistisk at forvente af velfærdssamfundet?

Social ulighed: Når lighed ikke længere er en selvfølge

Et grundlæggende princip i den danske universelle velfærdsmodel er idéen om lighed – at alle borgere skal have lige adgang til sundhed, uddannelse, støtte og muligheder, uanset baggrund. Men i praksis er denne lighed under pres. Vi ser i dag stigende social ulighed – både når det gælder sundhed, uddannelsesniveau, boligforhold og adgang til hjælp.

På det specialiserede socialområde bliver dette særligt tydeligt. Ressourcestærke borgere og familier har ofte bedre forudsætninger for at navigere i systemet, forstå lovgivningen, klage over afgørelser eller presse på for deres sag. Derimod kan borgere med lavt uddannelsesniveau, psykiske lidelser eller komplekse livsvilkår have svært ved at få deres rettigheder opfyldt. Dermed risikerer velfærdssystemet at bidrage til at forstærke – snarere end at udligne – ulighed i samfundet. Når nogle borgere får bedre hjælp end andre, ikke på grund af deres behov, men på grund af deres ressourcer, udfordres selve kernen i velfærdsmodellen – hvilket udfordrer tilliden mellem borgere og myndigheder.

Spørgsmålet der trænger sig på er: Hvordan man fortsat sikrer borgernes opbakning og tillid til velfærdssamfundet?

Velfærdsmodellen må videreudvikles – for at imødekomme fremtidens samfund

Velfærdsmodellen må nytænkes og udvikles hvis vi fortsat ønsker en universel model til morgendagens samfund. Regeringen har gennemført en række reformer på de store velfærdsområder, og kommunerne er gået i gang med at forsøge at fremtidssikre velfærden ved at afprøve forskellige modeller der omtænker velfærden – hvordan vi vil dykke ned i, i næste afsnit.

Men hvordan kan det være at velfærdsmodellen i dag er udfordret i den grad vi oplever? Havde vi forudset det? Og hvorfor har man i så fald ikke handlet før? Der findes ikke et entydigt svar, men næste afsnit stiller skarpt på dette spørgsmål. Afsnittet er inspireret af en tekst forfattet af Erik Rasmussen, stifter af tænketanken Mandag Morgen, og blev bragt i november 2023. Teksten sætter tingene lidt på spidsen, men den udgør en skarp diagnose af centrale problemstillinger og manglende gennemførelse af mulige løsninger.

Erik Rasmussen: Velfærds krisen kunne være løst for 30 år siden. Men tiden er løbet fra en hybrid velfærdsmodel

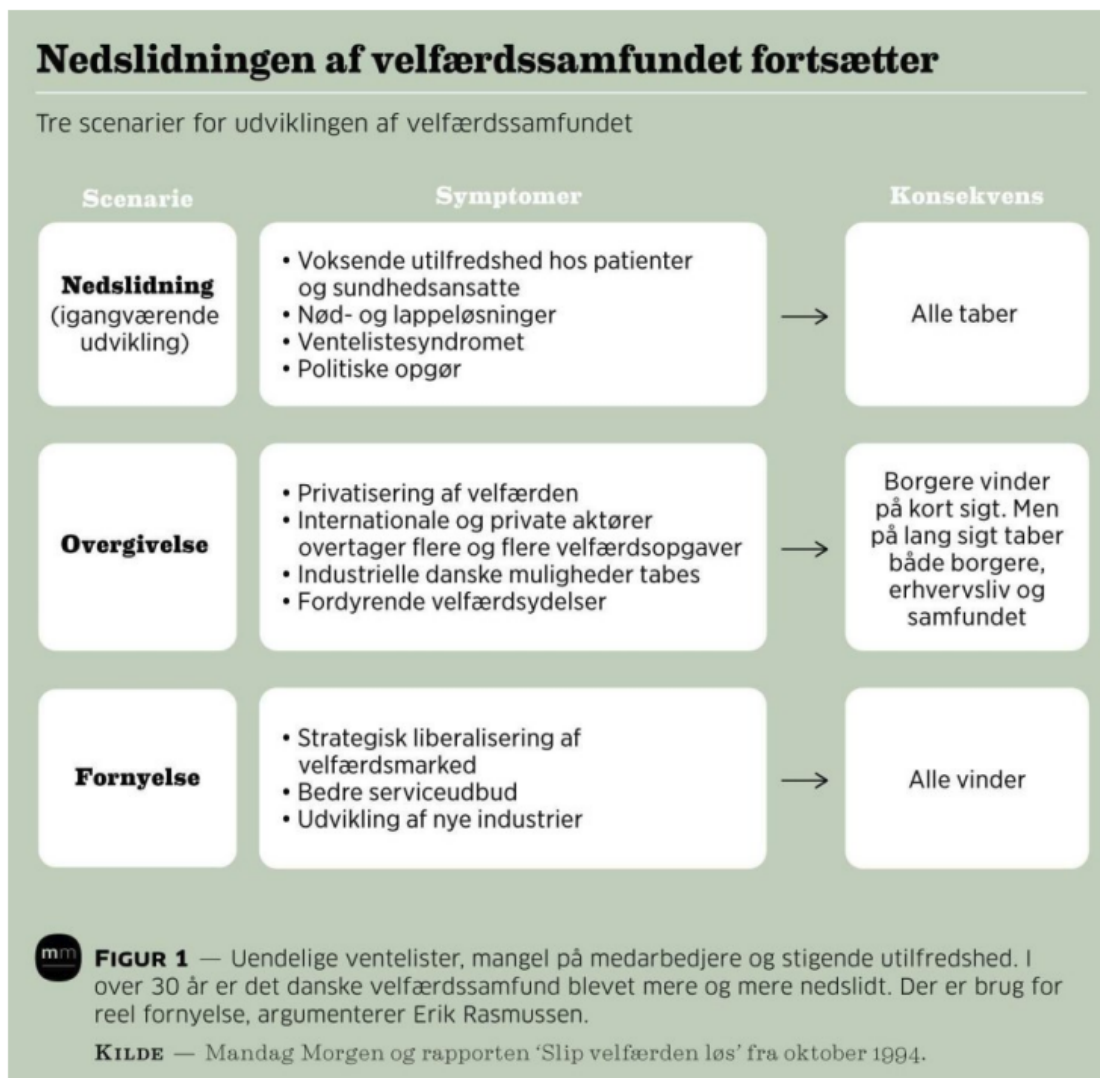
Velfærdens aktuelle udfordringer blev forudset for tre årtier siden. Det samme gjorde løsningen, nemlig at skabe en 'hybrid velfærdsmodel', der kan tilgodese forskellige behov, nytænke finansieringen samt udvikle nye velfærdsydelser. Kunne det blive svaret på de akutte problemer?

”Der er et markant behov for en fornyelse af det danske velfærdssamfund. Det nuværende er fanget i en alvorlig fælde med en fortsat og accelererende nedslidning som en næsten uundgåelig konsekvens. Hver dag giver sine eksempler. Realiteten er, at velfærdssamfundet i sin nuværende udformning har overlevet sig selv - overhalet af en udvikling og opgaver af et omfang og en karakter, det ikke er gearret til at løse. Jo længere politikerne venter med at sikre de nødvendige reformer, des vanskeligere og dyrere bliver det at gennemføre fornyelsen.”

Kommuner og regioner udsender stadig mere desperate nødråb om voksende problemer med at levere de helt basale velfærdsydelser.

Nedslidningen er i gang. Ovennævnte diagnose rammer præcist velfærdsmodellens udfordringer i 2023, men blev udformet for 29 år siden, nemlig i oktober 1994! Det skete i Mandag Morgens velfærdsanalyse, der under titlen 'Slip velfærden løs' introducerede en

strategi for velfærdssamfundets udvikling. Det var konklusionen på forudgående analyser siden oktober 1993, blandt andet med deltagelse af et bredt udsnit af offentlige og private ledere og udvalgte eksperter.

Konklusionen illustrerer også præcist, hvorfor vi næsten 30 år senere konfronteres med akutte og svært løsbare svar på meget komplekse velfærdsproblemer. Problemerne har årti for årti haft mulighed for at rodfæste sig stærkere, indtil de løber tør for kendte og afprøvede løsninger. Det vil sige, at en gradvis nedslidning af velfærden har nået et kritisk punkt. Se figur ovenfor.

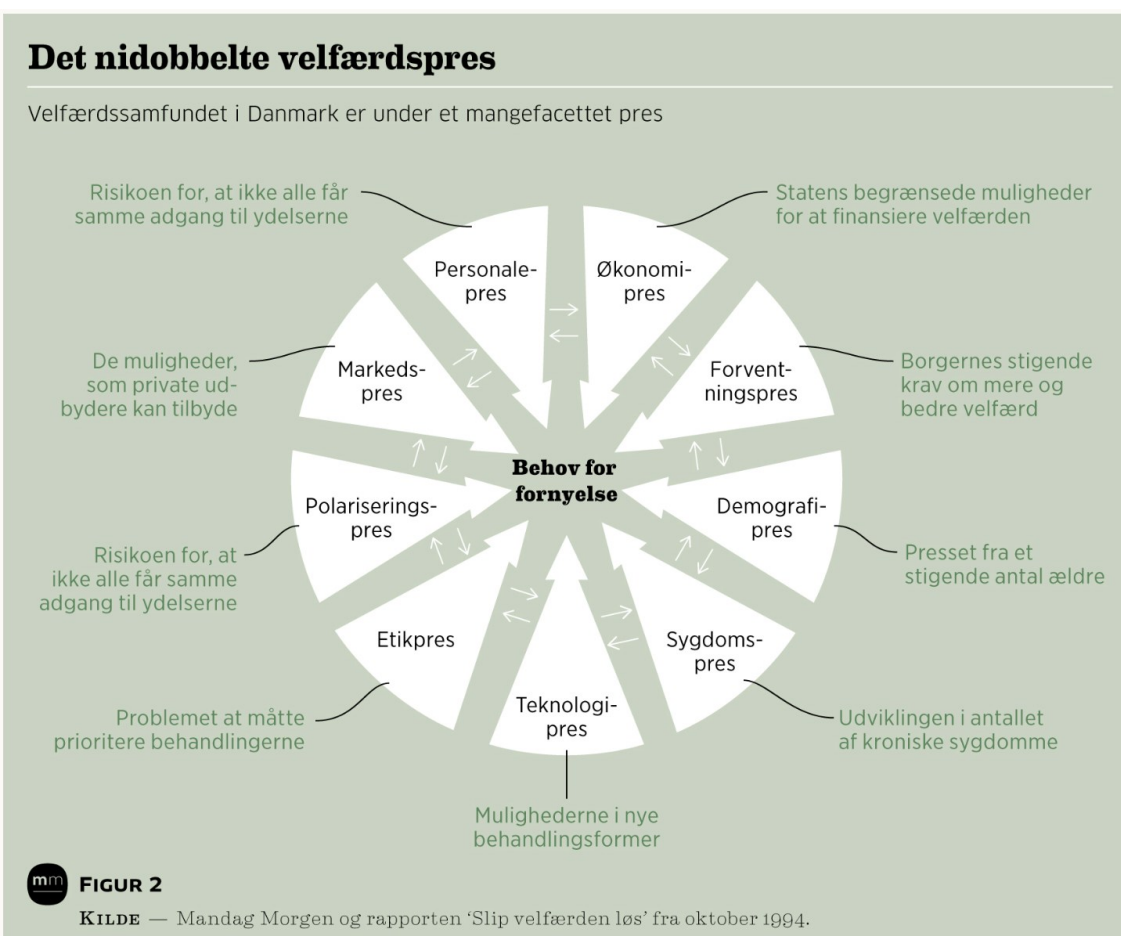
Nødråb - med 30 års forsinkelse

De aktuelle eksempler på nedslidning er mange og spænder fra et sundhedsvæsen i knæ med lange ventelister over manglen på pædagoger i børnehaver til en ældrepleje, der nedgraderes budget for budget. Kommuner og regioner udsender stadig mere desperate nødråb om voksende problemer med at levere de helt basale velfærdsydelser. Alt sammen udtryk for, at denne ellers forudsigelige krise er kommet bag på politikerne, der kvitterer med de lige så

forudsigelige nød- og lappeløsninger. Nedslidningen er i gang, og reaktionerne lader ikke vente på sig.

Ud af velfærdsfælden

Vi bevæger os mod en 'velfærdsfælde' – hvor vi er klemmt mellem et demografisk og socialt drevet udgiftspres med ringe muligheder for fortsat skattefinansiering over for flere ældre og veluddannede borgeres stigende forventninger til velfærd samt de øgede muligheder for private velfærdsmuligheder. Dette pres vil fortsat øges de kommende årtier og derfor kræve hurtige og ambitiøse indgreb. Se figur nedenfor.

Siden udviklingen af modellen om det nidobbelte velfærdspress har udviklingen bekræftet, at den universelle velfærdsmodel er under stigende pres. Et par enkelte eksempler:

- 41 procent af borgerne valgte i 2022 et privat alternativ til kommunens hjemmehjælp.
- 20 procent af danske børn går nu som landsgennemsnit i private skoler, i nogle kommuner drejer det sig om hver tredje.
- Boom i antallet af private sundhedsforsikringer fra 300.000 til 1,5 millioner på 10 år - med risiko for, at Danmark opdeles i A-, B- og C-hold. Et A-hold, der kan købe sig til alt, et B-hold

med en bred middelklasse, der gradvist har råd til at købe flere velfærdsydelser, og et C-hold, der ikke har råd til at købe noget som helst.

I erkendelse af samme udvikling er det i rapporten (Slip Velfærden Løs, Mandag Morgen, 1994) anbefalet at gennemføre en markant omstilling af velfærdsmodellen:

"Det betyder et opgør med et forholdsvis stift og politisk styret system til fordel for en model, der slipper velfærden løs over for borgerne - og samtidig åbner for helt nye alliancer mellem offentlig og privat sektor. Set over en tiårig periode er der tale om en fornyelse, der grænser til en revolution."

Dette skulle være bygget op omkring følgende hovedpunkter:

En 'hybrid' velfærdsmodel: Ifølge rapporten bør Danmark åbne for tættere offentligt-privat samarbejde. Det vil sige at overlade flere velfærdsydelser til private aktører, men med afsæt i præcise kravspecifikationer. Herved aflastes det offentlige, og samtidig kan Danmark udvikle en international konkurrencedygtig velfærdsindustri. Det vil sige et dobbeltgreb på velfærds krisen.

Den ide bakkes i dag - 29 år efter - op af erhvervsminister Morten Bødskov (S) og ældreminister Mette Kierkegaard (M) i en kronik i Berlingske. Her argumenteres for, at Danmark skal blive "blandt klodens førende inden for udvikling og anvendelse af velfærdsteknologi". Det vil ikke alene styrke ældreplejen, men åbne spændende muligheder for erhvervslivet.

En fleksibel finansieringsmodel: Ikke alene skal velfærden løsnes. Det samme skal finansieringen. Den foreslås at afspejle befolkningens forskellige forudsætninger og behov. Den skelner mellem tre niveauer:

1. Basale behov, der omfatter hele befolkningen og finansieres gennem skatter.
2. Prioriterede behov, der giver nogle grupper mulighed for tilkøb af velfærdsydelser ud fra egne ønsker. Det vil sige en kombination af skatte- og egenfinansiering.
3. Forsikringsfinansiering med mulighed for at imødekomme individuelle behov og prioriteringer.

Slip velfærden og ideerne løs

Ideen med at slippe velfærden løs er at tilpasse velfærdssamfundet til en ny virkelighed - en virkelighed, der domineres af såvel større forventninger som en stigende forskellighed - men også at vende udfordringen til en mulighed. Det vil sige, at man både skal bevare de fundamentale værdier og samtidig finde nye finansieringsmuligheder, der afspejler forskelligheden og eventuelt kan skabe kimen til nye forretningsmodeller.

Realiteten er, at den hybride velfærdsmodel og den fleksible finansieringsmodel er begyndt at virke på markedets vilkår. Det bekræfter ovennævnte og andre tilsvarende eksempler. De afdækker et stille opgør med den gamle velfærdsmodel og bekræfter behovet for en ny. Den kan udvikles på to måder: Enten gennem en ukoordineret og fragmenteret proces. Eller ved at politikerne erkender den nye virkelighed og udvikler optimale rammer for en velfærdsmodel, der er tilpasset forskellige menneskers forskellige behov og forudsætninger. I modsat fald risikerer den forudsigelige nedslidning og afvikling af velfærden i Danmark blot at accelerere.

Ét synes mere og mere åbenbart: Hvis ikke sådan en mængde mod og nytænkning kan mobiliseres, har vi allerede truffet et klart valg, nemlig at velfærdsmodellen i Danmark blot var udviklet til den nuværende generation og ikke til de fremtidige.

Hvad nu hvis vi gennem et dobbeltgreb med ny finansiering og tilførsel af nye kompetencer både kunne gøre velfærdsmodellen robust og skabe en god forretning? Hvad nu hvis det viste sig, at blandt andet kunstig intelligens og et tæt samspil med erhvervslivet også løste ressourceproblemet? Hvad nu hvis politikerne havde mod til at fremtidssikre en velfærdsmodel, der i så mange år har betydet så meget for så mange danskere?

Det første skridt mod at slippe velfærden løs er at slippe ideerne løs.

Hvordan videreudvikler man velfærdsmodellen?

Den danske velfærdsmodel står ikke stille, men er et system i bevægelse. Den er under konstant forandring og tilpasning – og det er der, som påpeget i foregående afsnit, god grund til. De samtidige udfordringer, vi ser i dag, kalder på nytænkning, dialog og samarbejde på tværs af forvaltninger, sektorer og niveauer. Der er behov for at finde nye veje, der både sikrer borgernes rettigheder og kommunernes bæredygtighed.

I det følgende præsenterer vi eksempler på kommunale indsatser der har forsøgt at imødegå de forskellige og komplekse udfordringer der i disse år karakteriserer den danske velfærdsmodel. Det fungerer som et inspirationskatalog I kan drage inspiration fra, fremfor et løsningskatalog, med 'rigtige veje at gå'. Som Dragør borgere ved I nemlig bedst selv hvad der fungerer for jer, hvilket er hvad I skal dykke ned i, i Dragør borgersamling.

Kollektive ungebudgetter, Randers Kommune og Herning Kommune

Et eksperimenterende tilbud i Randers Kommune og Herning Kommune forsøger at hjælpe de mest sårbare unge videre gennem såkaldte 'kollektive ungebudgetter'. Små grupper af unge får stillet op mod 60.000 kroner til rådighed, som de selv må styre og bruge på, hvad de vil. Det eneste kriterium er, at investeringerne kan bidrage til et nyt og bedre afsæt til job og uddannelse. Projektet er udviklet i et partnerskab mellem kommunerne, Socialt udviklingscenter SUS og med økonomisk støtte fra Poul Due Jensens Fond.

Onlineversionen indeholder link til "Kollektive ungebudgetter"

De Små Børns Bornholm

På Bornholm vokser børn hyppigere op under sårbare familieforhold end i resten af Danmark. "De små børns Bornholm" er et tværgående initiativ for at styrke, gentænke og videreudvikle den samlede kommunale indsats for småbørnsfamilier på øen. Programmet inddrager kommunale fagpersoner og institutioner, civilsamfund samt småbørnsfamilier i udviklingen af prøvehandlingerne. Egmont Fonden finansierer programmet sammen med Bornholms Regionskommune. Socialt Udviklingscenter SUS er med som programpartner, mens VIVE evaluerer.

Onlineversionen indeholder link til "De Små Børns Bornholm"

Elektroniske lagner, Københavns Kommune

Københavns Kommune har implementeret elektroniske lagner, også kendt som forflytningsteknologi eller kip- og vendesystemer, på 20 mellemstore og store plejehjem med ca. 2.300 borgere i alt. Elektroniske lagner assisterer de løft, som plejepersonalet gør fysisk og i samarbejde med hinanden. Med elektroniske lagner behøver der ikke at være to medarbejdere til hver eneste flytning. Elektroniske lagner er dermed en assisterende velfærdsteknologi, som letter personalepresset på ældreområdet, ved at lette opgaven fysisk og numerisk.

Onlineversionen indeholder link til "Elektroniske lagner"

Genoptræningsapps, Kerteminde Kommune

Kerteminde Kommune har siden 2021 tilbudt appbaserede genoptræningsforløb på en tablet, hvor borgere laver genoptræning hjemme hos sig selv. Plejepersonalet har ansvar for at hjælpe borgerne med at lave øvelserne, også selvom det foregår virtuelt. Her er det sommetider en hjælp, hvis medarbejderne selv deltager i den virtuelle træning, men i de fleste tilfælde kan borgerne selvstændigt lave genoptræning. Appbaseret genoptræning er en forebyggende indsats, som tilbydes til borgere med gode forudsætninger for at følge forløbet. I praksis trænes der med appen cirka to gange om ugen af 20 minutters varighed. Cirka 75% af de borgere, som starter et appbaseret genoptræningsforløb, gennemfører det.

Onlineversionen indeholder link til "Genoptræningsapps"

AI i hjemmeplejen, Varde Kommune

Varde Kommune har som en af de første kommuner taget kunstig intelligens i brug i planlægningen af hjemmeplejen. En AI-baseret løsning analyserer rute- og tidsdata for at sikre en mere effektiv fordeling af personalets tid og ressourcer. Resultatet er både øget kvalitet i borgernes oplevelse og bedre arbejdsvilkår for medarbejderne. Projektet er del af et større nationalt fokus på at bruge teknologi til at styrke velfærdssektoren.

Onlineversionen indeholder link til "AI i hjemmeplejen"

Kilder

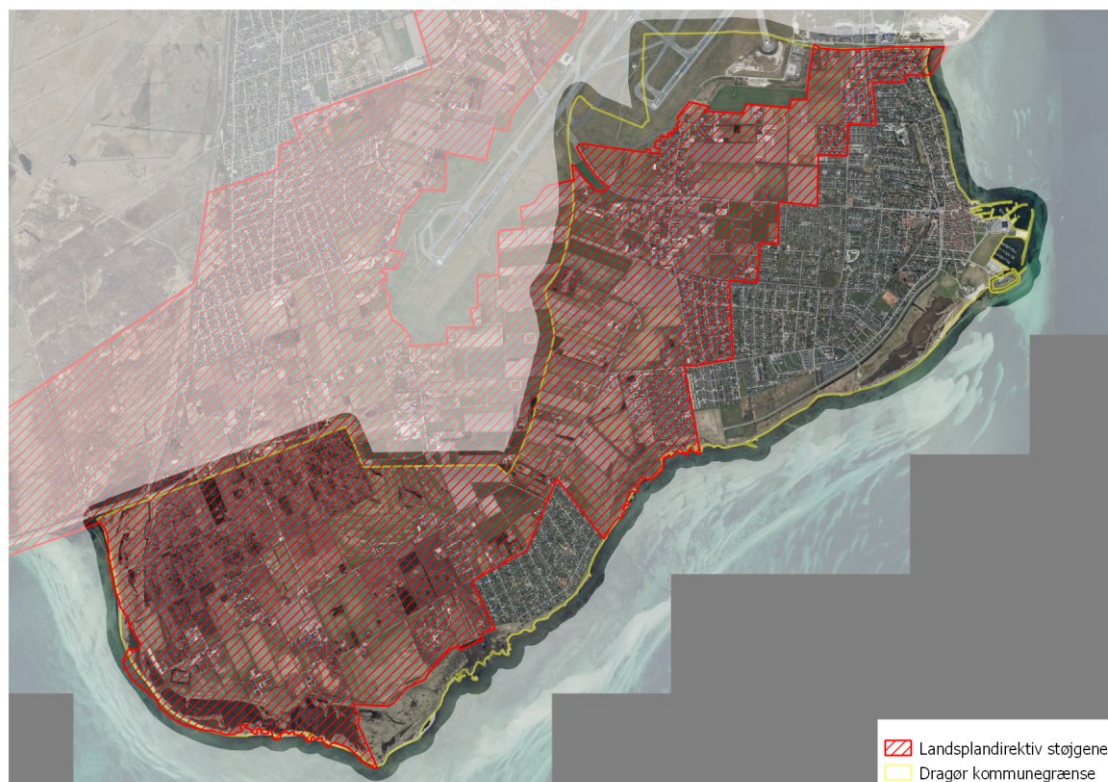
- ERKENDT, FORSØGT LØST, ULØST. Udgivet af REFORMKOMMISSIONEN. Maj 2021
- Økonomaftalen 2025
- Hovedresultater: Pårørende i Danmark – En national kortlægning baseret på survey- og registerdata. VIVE/2025
- Velfærdssamfundet belyst – Et analytisk overblik over velfærdssamfundets udvikling og tilstand © KL 1. udgave, 1. oplag 2024
- Velfærdsteknologi i Norden i en tid med mangel på arbejdskraft - En case-samling over velfærdsteknologi og en kortlægning over arbejdskraftsmangel i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Analyse udført af KL for Nordisk Ministerråd og Nordens velfærdscenter (2022).
- Erik Rasmussen: Velfærdskrisen kunne være løst for 30 år siden. Men tiden er ikke løbet fra en hybrid velfærdsmodel. <https://www.mm.dk/artikel/velfaerds-krisen-kunne-vaere-loest-for-30-aar-siden-men-tiden-er-ikke-loebet-fra-en-hybrid-velfaerdsmodel>
- Vardes erfaringer med kunstig intelligens i hjemmeplejen skal udbredes med millionpulje: https://danskekommuner.dk/artikler/nyheder/2025/februar/18/vardes-erfaringer-med-kunstig-intelligens-i-hjemmeplejen-skal-udbredes-med-millionpulje?utm_source=chatgpt.com
- De store strukturelle samfundsudfordringer: <https://www.kl.dk/politik/de-store-strukturelle-samfundsudfordringer#kommunale-eksempler-paa-arbejdet-med-at-finde-nye-loesninger-paa-de-store-samfundsudfordringer-da>

Del 3 – Materiale fra Dragør Kommune

Dragør Kommune – Kort opsummeret

- **Befolkning:** Pr. 1. januar 2025 havde Dragør Kommune 14.450 indbyggere, hvilket udgør ca. 0,25% af Danmarks befolkning. Middellevetiden for borgere i Dragør Kommune er 81,2 for mænd og 85,0 for kvinder, hvilket giver et samlet gennemsnit på 83,2 år.
- **Areal:** Dragør Kommune udgør 18,4 kvadratkilometer og er dermed arealmæssigt landets 7. mindste kommune. Borgerne bor til gengæld forholdsvis tæt med 785 borgere pr. km².
- **Region:** Dragør Kommune er beliggende i Region Hovedstaden, som består af i alt 29 kommuner.
- **Nabokommuner:** Dragør grænser op til Tårnby Kommune mod nord og er omgivet af 13 km kystlinje til Øresund mod øst og syd samt Køge Bugt mod vest.
- **Pendling og boligmarked:** Mange borgere pendler dagligt til arbejde i København og omegn, og Dragør deler boligmarked med hovedstadsområdet. I 1. kvartal 2024 var den gennemsnitlige kvadratmeterpris for parcel- og rækkehuse i Dragør Kommune 33.927 kr., hvilket er højere end landsgennemsnittet.
- **Dragør som pendlerkommune:** Det er ca. 23,6 procent af dem, som arbejder og bor i Dragør Kommune, som også arbejder inden for kommunegrænsen. I 2023 var der således 1.526 borgere ud af en samlet arbejdsstyrke på 6.696 borgere der boede og arbejdede i Dragør Kommune. De resterende 5.170 kører ud af Dragør for at komme på arbejde. Tilsvarende kører der 1.965 den anden vej fra en anden kommune og ind over kommunegrænsen for at arbejde.
- **Attraktiv ift. bosætning og turisme:** Dragør Kommune er kendt for sin historiske bykerne med velbevarede gamle huse og brostensbelagte gader samt sin nære beliggenhed til København, hvilket gør den attraktiv for både bosætning og turisme.
- **Begrænsede muligheder for udbygning:** Der er begrænsede muligheder for at bygge nyt i Dragør for at tiltrække nye borgere. Det skyldes, at støj fra lufthavnen sætter begrænsninger på mulighederne for by- og boligudvikling. Figur 3 viser et kort over Dragør Kommune med markering af, hvor støjen fra lufthavnen lægger restriktioner for hvad områderne må bruges til.

Figur 3: Kort over Dragør Kommune inkl. markering af områder med støjrestriktioner

Udgifter og indtægter

Tabel 1 og Tabel 2 giver et overblik over nogle nøgleområder sammenlignet med landets øvrige kommuner.

Tabel 1 viser gennemsnitlige årlige udgifter pr. borger for udvalgte områder i Dragør Kommune. For at sætte i perspektiv er Dragørs placering vist i forhold til landets øvrige kommuner. Er tallet lavt betyder det, at Dragørs gennemsnitlige udgifter ligger lavere end andre kommuner. Sidste kolonne viser medianen blandt landets kommuner for at illustrere hvad udgiften er for den midterste kommune.

Tabel 1: Gennemsnitlig årlige udgifter (udvalgte nøgletal fra Regnskab 2023)

(kr.)	Dragør Kommune	Placering ift. øvrige kommuner	Median
Dagtilbud pr. 0-5-årig	85.968	61	83.332
Folkeskolen pr. elev inkl. specialundervisning	89.055	3	105.545
Anbringelser pr. 0-22-årig	1.620	2	7.739
Det specialiserede voksenområde pr. 18-66-årig	8.984	2	12.494
Pleje og omsorg pr. 67+-årig	52.484	61	51.439
Pleje og omsorg pr. 80+-årig	161.152	17	177.496

Sundhed pr. indbygger	1.876	62	1.829
Overførselsudgifter pr. 18-66-årig	17.559	7	30.310

Kilde: Kend din kommune 2025. Alle udgifter er fremskrevet til 2025-prisniveau.

Opgjort på denne måde er Dragør Kommune den kommune der har 3. mindst udgifter til folkeskole og specialundervisning pr. elev. Dragør Kommune har fået udarbejdet en analyse af skoleområdet. Den blev præsenteret i marts 2025. Analysen opdeler folkeskole og specialundervisning for sig og sammenligninger Dragør med tre kommuner der ligner Dragør i sammensætningen – såkaldt socioøkonomisk sammenlignelige. Resultatet viser, at Dragørs udgifter pr. elev i folkeskolen er sammenlignelige med de tre øvrige kommuner. Analysen kan eventuelt læses i referatet fra [Børne- Fritids- og Kulturudvalgets møde den 3. april 2025](#).

Tabel 2 viser de væsentligste indtægter for kommunen.

Tabel 2: Skatter og afgifter 2025

	Dragør Kommune	Lands- gennemsnit
Kommuneskat	24,8	25,07
Ejendomsskat for almindelige ejendomme (Grundskyldspromille)	8,1	10,2
Ejendomsskat på produktionsjord (Grundskyldspromille)	7,2	6,8
Kommunal skat på erhvervsejendomme (Dækningsafgift på erhvervsejendomme)	5,5	7,6

Befolkningsprognose

Befolkningstallet i Dragør Kommune har i de senere år været stabilt på mellem 14.270 og 14.640 indbyggere som vist i nedenstående Tabel 3.

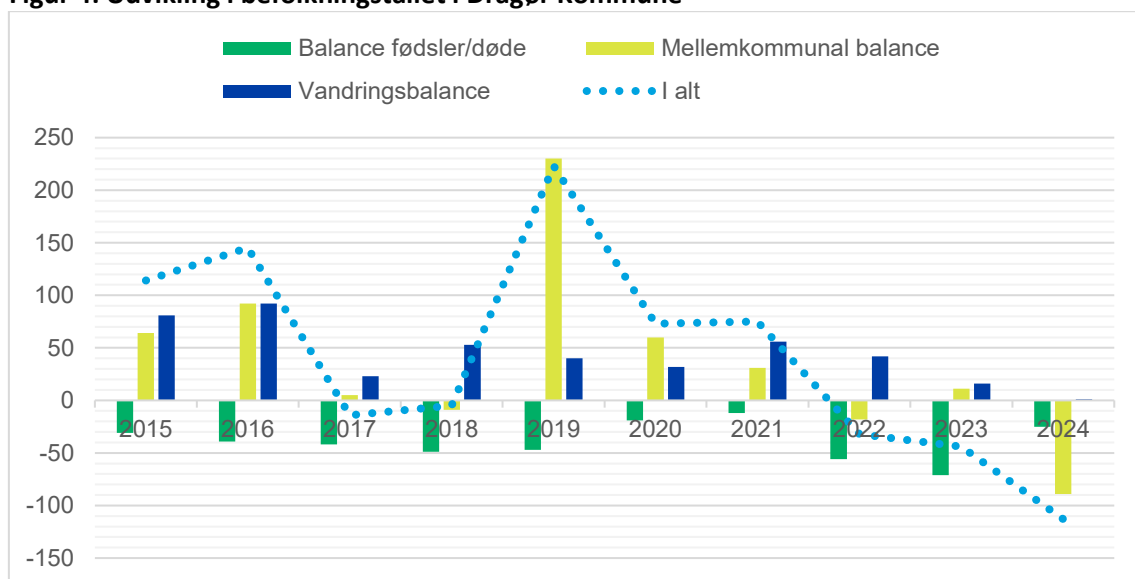
Tabel 3: Befolkningstal i Dragør Kommune

År	Indbyggerantal 1. januar
2019	14.270
2020	14.494
2021	14.569
2022	14.640
2023	14.609
2024	14.569
2025	14.450

Udviklingen i en kommunes befolkningstal afgøres af forskellen på antal fødte og døde (fødselsbalancen) samt forskellen på antal tilflyttede og antal fraflyttede (flyttebalancen).

Af Figur 4 ses, at Dragør Kommune i alle årene har haft underskud på fødselsbalancen (de grønne søjler), men dette er frem til 2021 blevet opvejet af en positiv samlet vandringsbalance fra udlandet (den grå søjle), og en positiv mellemkommunal tilflytningsbalance (den gule søjle). Fra 2022 er den samlede balance blevet negativ, og befolkningstallet har derfor været faldende (den gule linje).

Figur 4: Udvikling i befolkningstallet i Dragør Kommune

Befolkningsudviklingen i aldersgrupper

Nedenstående Tabel 4 viser den forventede udvikling i Dragør Kommune i forskellige aldersgrupper i de kommende ti år. I søjlen yderst til højre er den samlede forventede ændring i årene 2025-2035 angivet. Her ses det tydeligt, at Dragør Kommune bliver færre borgere i aldersintervallerne op til 64 år, og herefter er der til gengæld en stigning, som er størst i det ældste aldersinterval af borgere ældre end 80 år. Antallet af børn, der skal have daginstitutionsplads forventes derfor at falde, og det samme gælder antallet af børn i skolerne. Antallet af borgere, der er på arbejdsmarkedet forventes ligeledes at falde. Gruppen, der vokser mest, er ældre (80+ år), hvor andelen i denne aldersgruppe, der kræver pleje er relativ høj. Desuden stiger antallet af borgere i aldersgruppen 65-79 år, hvor denne gruppe formentlig vil indeholde en andel, som stadig arbejder, men det kan forventes, at den største andel vil være på pension.

Tabel 4: Befolkningsudvikling i aldersgrupper

Aldersgruppe	2025	2030	2035	2025-2035 (personer)	2025-2035 (ændring i procent)
0-5 år	935	885	871	-64	-6,8 %
6-16 år	2.150	2.084	2.027	-123	-5,7 %
17-24 år	962	953	924	-38	-4,0 %
25-64 år	6.663	6.442	6.191	-472	-7,0 %
65-79 år	2.567	2.487	2.608	41	+1,6 %
80+ år	1.174	1.448	1.540	366	+31,2 %
Total	14.451	14.299	14.161	-290	-2,0 %

Dragørs kommunes politiske udvalg og driftsudgifter

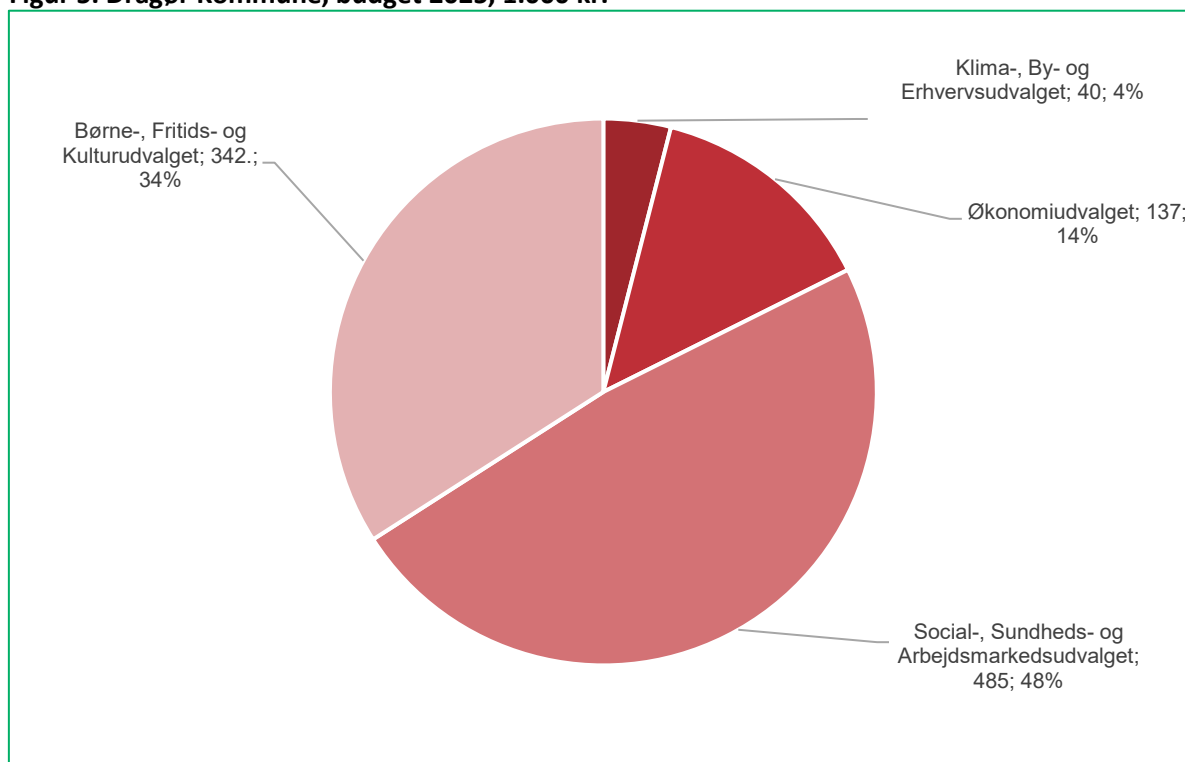
Kommunalbestyrelsen i Dragør Kommune har med vedtagelsen af budget 2025 afsat ca. 1,0 mia. kr. til at afholde kommunale driftsudgifter i 2025, som svarer til 69.200 kr. pr. borger i Dragør Kommune. Heraf udgør serviceudgifterne 799,0 mio. kr. Serviceudgifterne i en kommune er alle de udgifter, der ikke er brugerfinansierede (forsyningsområdet), lovbundne indkomstoverførsler eller kommunal medfinansiering af det regionale sundhedsvæsen.

Kommunalbestyrelsen i Dragør Kommune består af 15 medlemmer. Derudover er der fire politiske udvalg med hver 7 medlemmer:

- Klima-, By- og Erhvervsudvalget
- Social-, Sundheds og Arbejdsmarkedsudvalget
- Børne-, Fritids og Kulturudvalget
- Økonomiudvalget

Figur 5 nedenfor viser fordelingen af kommunens budget på de fire politiske udvalg.

Figur 5. Dragør Kommune, budget 2025, 1.000 kr.

I det følgende beskrives kort ansvarsområder og funktioner for kommunalbestyrelsen og kommunens fire politiske udvalg.

Kommunalbestyrelsen

Dragør Kommunalbestyrelse består af 15 medlemmer. Borgmesteren leder møderne i kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen er den øverste kommunale myndighed. Det betyder, at kommunalbestyrelsen som udgangspunkt kan tage stilling til enhver sag, der vedrører kommunen, og har ansvar for de beslutninger, kommunen træffer.

I praksis overlader kommunalbestyrelsen det i vidt omfang til politiske udvalg og til administrationen at træffe beslutninger. Det kaldes delegation.

Det er ikke alle afgørelser, kommunalbestyrelsen kan delegere. Det kan fx følge af lovgivningen eller af en sags karakter, at kommunalbestyrelsen selv skal træffe beslutning i den.

Det er kommunalbestyrelsen, der bestemmer, hvilke udvalg der skal være i kommunen. Dog skal der være et økonomiudvalg i alle kommuner, der skal tage sig af opgaver i forbindelse med kommunens budget og regnskab m.v. Udvalgenes medlemmer vælges af kommunalbestyrelsens partier efter forholdstalsvalg. Det betyder, at den politiske repræsentation i udvalgene afspejler repræsentationen i kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsens beslutninger bliver forberedt i de politiske udvalg. Det sker ved, at det relevante politiske udvalg drøfter det materiale, som forvaltningen har fremlagt, og kommer med en indstilling til kommunalbestyrelsen.

Derudover træffer udvalgene også selvstændigt beslutninger uden at forelægge sagerne for kommunalbestyrelsen.

Økonomiudvalget

Økonomiudvalget består af borgmesteren, der er formand for udvalget.

Det er Kommunalbestyrelsen der hvert år beslutter budgettet for det kommende år, men overordnet set skal økonomiudvalget derefter ind over to typer beslutninger, enten

4. beslutninger som udvalget har ansvaret for, eller
5. beslutninger hvor der skal tages ny stilling til økonomien. Det kan eksempelvis være, hvis noget bliver dyrere end budgetteret eller der opstår nye opgaver efter budgettet er vedtaget.

Økonomiudvalget kan enten komme med anbefalinger til kommunalbestyrelsen, selv træffe beslutning om økonomiske forhold eller delegerer beslutninger til administrationen. Konkret hedder det, at økonomiudvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens kasse og regnskabsvæsen og løn- og personaleforhold. Derudover fastsætter økonomiudvalget regler for borgmesterens og administrationens behandling af personalesager.

Økonomiudvalget varetager kommunens økonomiske planlægning og har overordnet ansvaret for kommuneplanlægningen og bistår de stående udvalg med at tilvejebringe det nødvendige økonomiske grundlag for de øvrige udvalgs beslutninger.

Økonomiudvalget varetager den umiddelbare forvaltning af køb, salg, leje og pantsætning af fast ejendom.

Hvis der er behov for det, kan økonomiudvalget forhandle med øvrige politiske udvalg, inden det pågældende politiske udvalg træffer beslutninger.

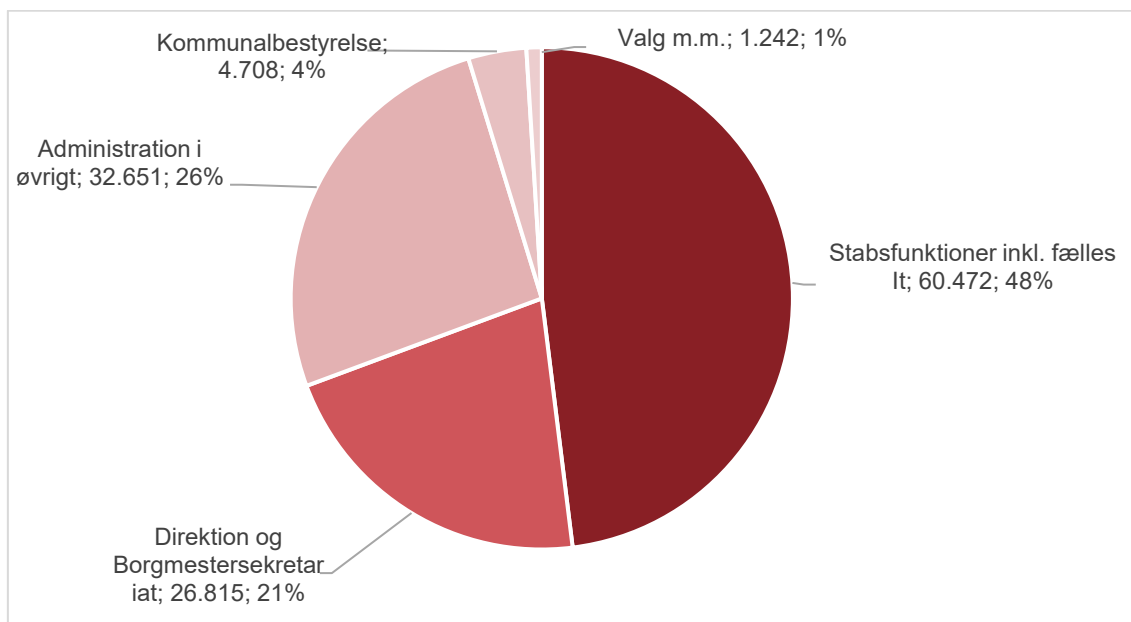
Økonomiudvalget fastsætter regler om indberetninger fra administrationen for at udvalget kan føre kontrol – det kaldes budget- og bevillingskontrol.

Økonomiudvalget fører tilsyn med:

- At administrationens brug af økonomiske midler sker i overensstemmelse med kommunalbestyrelsens beslutninger
- At administrationens måde at lave regnskab på er forsvarlig
- At de årlige fastlagte budgetter ikke bliver overskredet uden at kommunalbestyrelsen har givet deres samtykke til det.

Figur 8 nedenfor viser budget til de områder Økonomiudvalget varetager forvaltningen af. Det ses, at det hovedsageligt er administrative funktioner. Det skyldes, at udgifter til de enkelte faglige sektorområder fremgår af diagrammerne under hvert fagudvalg.

Figur 6. Budget under Økonomiudvalget 2025, 1.000 kr.

Klima-, By- og Erhvervsudvalget

Udvalget arbejder overordnet set med alt hvad kommunen har ansvar for inden for erhvervs- og klimaområdet, samt i forhold til hvad kommunens arealer må bruges til. Det vil mere konkret sige, at udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens erhvervs, klima og planmæssige opgaver. Eksempelvis har udvalget ansvaret for at udarbejde lokalplaner og for at komme med anbefalinger til den samlede plan for kommunen kaldet Kommuneplanen. Udvalget sørger for, at der bliver lavet vurderinger af de økonomiske konsekvenser af deres forslag om fx lokalplaner eller kommuneplaner og indstiller til kommunalbestyrelsen hvad udvalget foreslår af beslutninger.

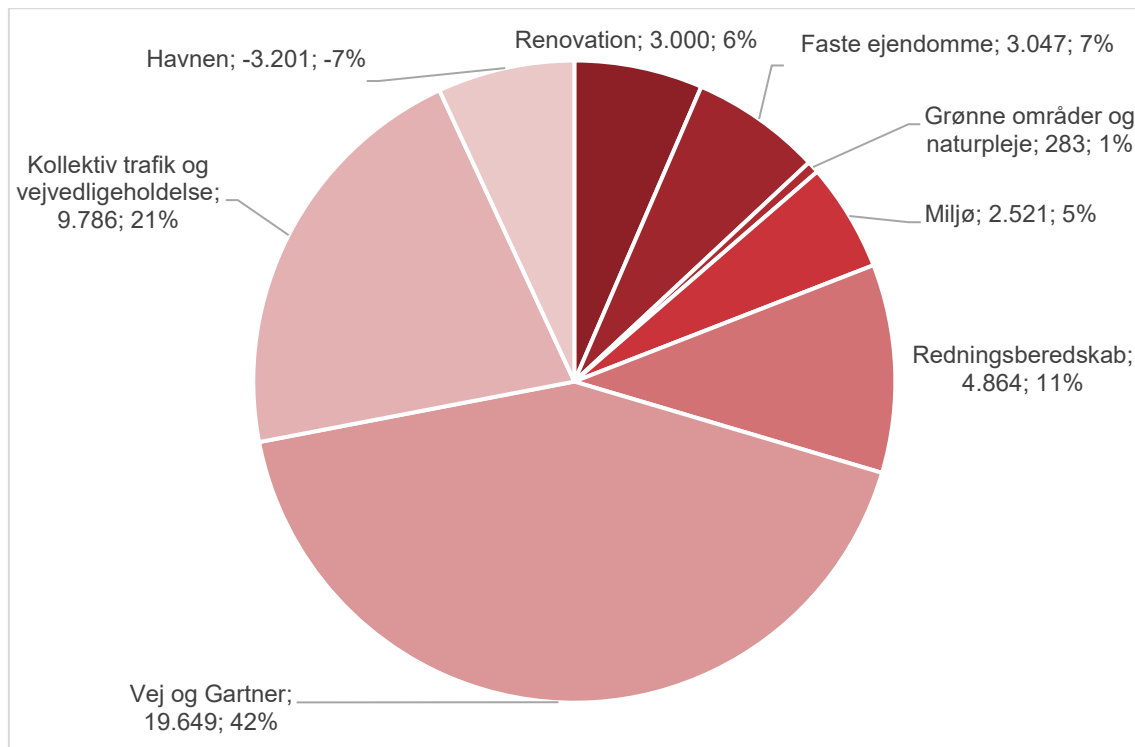
Udvalget varetager desuden den umiddelbare forvaltning af kommunens tekniske og miljømæssige opgaver samt inden for arealanvendelsen, herunder opgaver vedrørende bygge- og boligforhold, miljøbeskyttelse, naturbeskyttelse, kollektiv trafik, renovationsvæsen, vandforsyning, varmeforsyning, vejvæsen, klima, beredskab og den kommunale havn.

Udvalget varetager desuden den umiddelbare forvaltning af erhvervspolitikken, herunder lokal erhvervsservice og samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden.

Udvalget fører tilsyn med de af ovennævnte opgaver, der varetages i det forpligtende samarbejde med Tårnby Kommune.

Figur 7 nedenfor viser budget til de områder Klima-, By- og Erhvervsudvalget varetager forvaltningen af. De største budgetposter dækker over vedligehold af kommunens veje og øvrige arealer, samt kollektiv trafik.

Figur 7. Budget under Klima-, By- og Erhvervsudvalget 2025, 1.000 kr.

Social-, Sundheds og Arbejdsmarkedsudvalget

Udvalget arbejder overordnet set, med alt hvad kommunen har ansvar for i forhold til socialområdet, sundheds- og ældreområdet, samt beskæftigelse og arbejdsmarked.

Konkret varetager udvalget den umiddelbare forvaltning af følgende sociale opgaver:

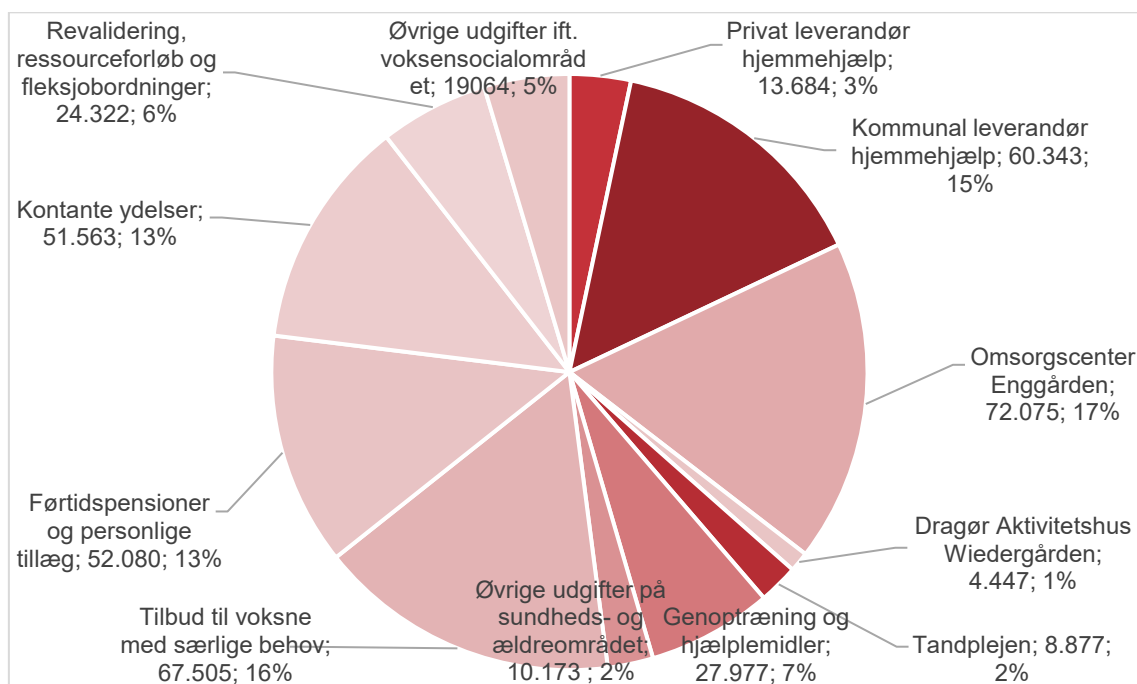
- Ældrepleje og omsorg
- Socialpolitik, herunder samarbejde med sociale institutioner
- Sociale ydelser, herunder sociale pensioner, førtidspensioner, boligstøtte, familieydelser m.v.
- Integration
- Beskæftigelsespolitikken, herunder beskæftigelsesplan og tilsyn med Jobcenteret som hører under det forpligtende samarbejde med Tårnby Kommune
- Arbejdsmarkedsrelaterede ydelser, herunder sygedagpenge, integrationsydelser, ledighedsydelser m.m.
- Regler for udlån og udleje af lokaler inden for udvalgets område

Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens sundhedspolitik, herunder forebyggende sundhed og sundhedsfremme, genoptræning, hjælpemidler og øvrige sundhedsopgaver.

Udvalget fører tilsyn med de af ovennævnte opgaver, der varetages af i det forpligtende samarbejde med Tårnby Kommune.

Figur 8 nedenfor viser budget til de områder Social-, Sundheds og Arbejdsmarkedsudvalget varetager forvaltningen af. De største budgetposter ses at være kontante ydelser (kontante ydelser og pensioner) og tilbud til voksne med særlige behov på socialområdet. På sundheds- og ældreområdet er de største budgetposter hjemmepleje og omsorgscenteret Enggården.

Figur 8. Budget under Social-, Sundheds og Arbejdsmarkedsudvalget 2025, 1.000 kr.

Børne-, Fritids og Kulturudvalget

Udvalget arbejder overordnet set med alt hvad kommunen har ansvar for i forhold til børn, unge og kultur. Det vil mere konkret sige, at udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens tilbud på 0-6 års området, opgaver vedrørende folkeskolen og skolefritidsordninger (SFO), specialundervisning og Pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR), fritids- og ungdomsklubber (UngDragør), det specialiserede børneområde, idrætsområdet, musik- og kulturskole, biblioteket og visse andre kulturelle opgaver.

Udvalget varetager desuden den umiddelbare forvaltning af:

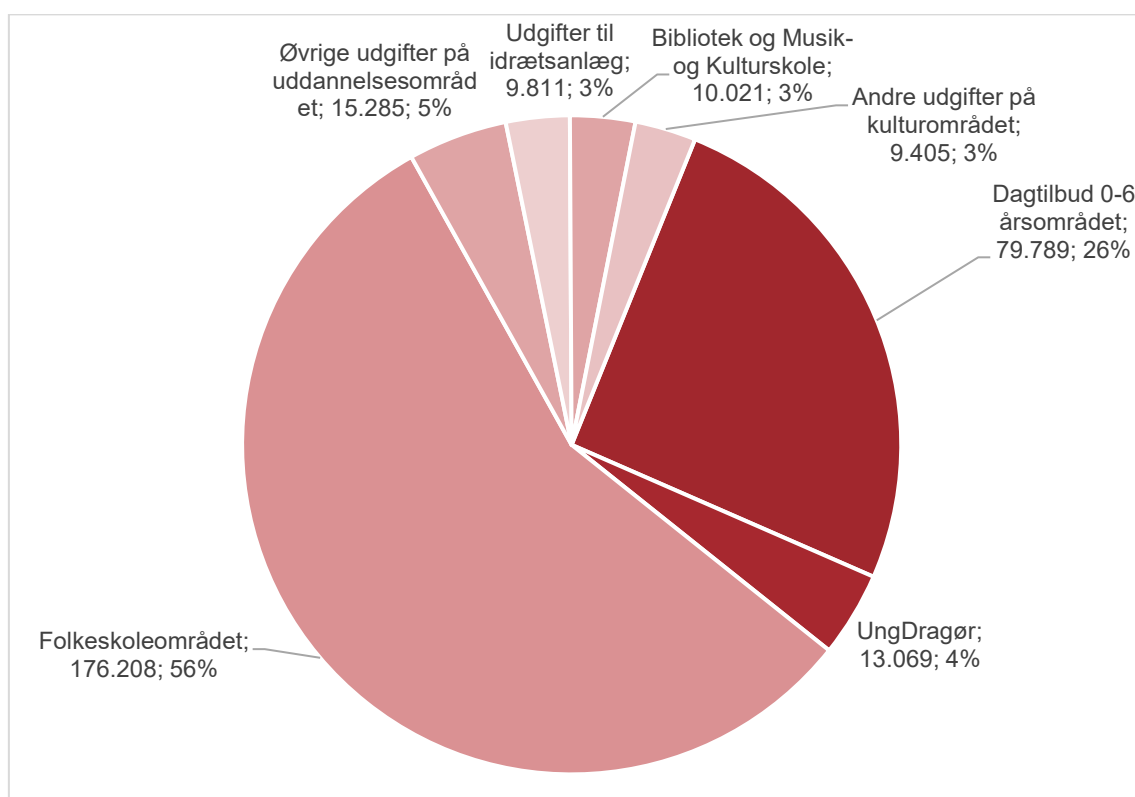
- Museum-, teater- og biografforhold
- Tilskud til foreninger
- Turisme
- Regler for udlån og udleje af lokaler inden for udvalgets område

Derudover udarbejder udvalget forslag og indstiller til kommunalbestyrelsen om takster for samtlige brugerbetalte områder under udvalgets regi.

Udvalget fører tilsyn med de af ovennævnte opgaver, der varetages af i det forpligtende samarbejde med Tårnby Kommune.

Figur 9 nedenfor viser budget til de områder Børne-, Fritids og Kulturudvalget varetager forvaltningen af. De største budgetposter ses at være kontante ydelser (kontante ydelser og pensioner) og tilbud til voksne med særlige behov på socialområdet. På sundheds- og ældreområdet er de største budgetposter hjemmepleje og omsorgscenteret Enggården.

Figur 9. Budget under Børne-, Fritids og Kulturudvalget 2025, 1.000 kr.

Det forpligtende samarbejde med Tårnby Kommune

I forbindelse kommunalreformen i 2007 besluttede Folketinget at lægge en lang række kommuner sammen. Kommuner med under ca. 20.000 indbyggere, der ikke ønskede at blive lagt sammen med andre kommuner kunne som alternativ lave en aftale om et forpligtende samarbejde med en eller flere kommuner om nogle af de kommunale opgaver. Siden reglerne blev indført er der åbnet op for at kommuner i det forpligtende samarbejde kan tage nogle af opgaverne tilbage – det kaldes at hjemtage opgaverne. Det kan kun ske, hvis Indenrigsministeriet godkender det.

Konkret varetager Tårnby Kommune opgaverne for Dragør Kommune på følgende fire områder:

6. Natur og miljø
7. Arbejdsmarkedsforanstaltninger
8. Genoptræning
9. Visse socialsager for børn og voksne

I praksis foregår det således, at det er medarbejdere ansat i Tårnby Kommune som udfører arbejdet for Dragør Kommune og borgere i Dragør Kommune. Disse medarbejdere er som udgangspunkt fysisk placeret på lokationer i Tårnby Kommune.

Det er dog stadig kommunalbestyrelsen i Dragør Kommune, der har ansvaret for, at opgaverne bliver udført efter de regler der er på områderne.

Dragør Kommune betaler for løsningen af opgaverne. Betalingen skal være den samme som de reelle omkostninger ved at udføre opgaverne. Prisen kan hverken være højere eller lavere.

Dragør Kommune har mulighed for at fastsætte overordnede retningslinier for opgavevaretagelsen, som Tårnby Kommune er forpligtet til at følge. Det er dog politisk besluttet i Dragør, at følge serviceniveauet i Tårnby Kommune på de fire områder der er omfattet af det forpligtende samarbejde.

Specialiseret socialområde for voksne

I de følgende tre afsnit fremhæver vi tre velfærdsområder, der spiller en særlig rolle i Dragør Kommune, henholdsvis det specialiserede socialområde for voksne, det specialiserede socialområde for børn og sundheds- og ældreområdet. Når vi fremhæver disse tre områder, er det fordi de hver især fylder i Dragør Kommunes velfærdsydelser.

Hvad er det specialiserede socialområde for voksne?

Det specialiserede socialområde for voksne dækker borgere over 18 år, som har nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Det kan være mennesker med fysiske handicap, udviklingshandicap som autisme eller cerebral parese (hjerneskade), psykiske lidelser som skizofreni eller bipolar lidelse, misbrugsproblemer eller hjemløshed. Det omfatter også borgere og familier, der er udsat for vold i nære relationer, og som har behov for støtte, eksempelvis ved at flytte på krisecenter. Disse borgere har ofte brug for en særlig indsats for at kunne klare hverdagen og deltage i samfundet på lige fod med andre.

Støtten kan bestå af forskellige former for hjælp, afhængigt af den enkeltes behov. Nogle har brug for botilbud eller bostøtte for at kunne bo selvstændigt, mens andre har behov for beskæftigelses- eller aktivitetstilbud, der giver dem en meningsfuld hverdag. Socialpædagogisk støtte kan hjælpe borgere med at udvikle færdigheder til at mestre dagligdagen, og mentorordninger eller rådgivning kan være afgørende for at komme i uddannelse eller beskæftigelse. For borgere med misbrug kan behandlingsforløb være nødvendige for at opnå en stabil tilværelse, mens hjemløse kan have brug for hjælp til at finde en bolig og opbygge en mere stabil livssituation. Familier og borgere, der har været udsat for vold, kan have behov for krisecenterophold, rådgivning, beskyttelse og hjælp til at skabe en tryk hverdag efter et voldeligt forhold.

Det specialiserede socialområde spiller derfor en vigtig rolle i at sikre, at borgere med særlige behov får den rette støtte, så de kan få et værdigt liv med størst mulig selvstændighed og livskvalitet.

Hvad er de primære udfordringer på det specialiserede socialområde for voksne i Dragør Kommune?

En stor udfordring på det specialiserede socialområde for voksne, både i Dragør Kommune og på landsplan, er det stigende udgiftspres. De samlede udgifter til socialområdet for voksne på landsplan er steget med 3,7 mia. kr. (10 pct.) (Ekspertvalget på Socialområdet, 2023:3). Denne

udvikling udfordrer både faglighed og økonomi på området, hvilket gør det nødvendigt for alle kommuner at foretage vanskelige prioriteringer i forhold til de øvrige velfærdsområder.

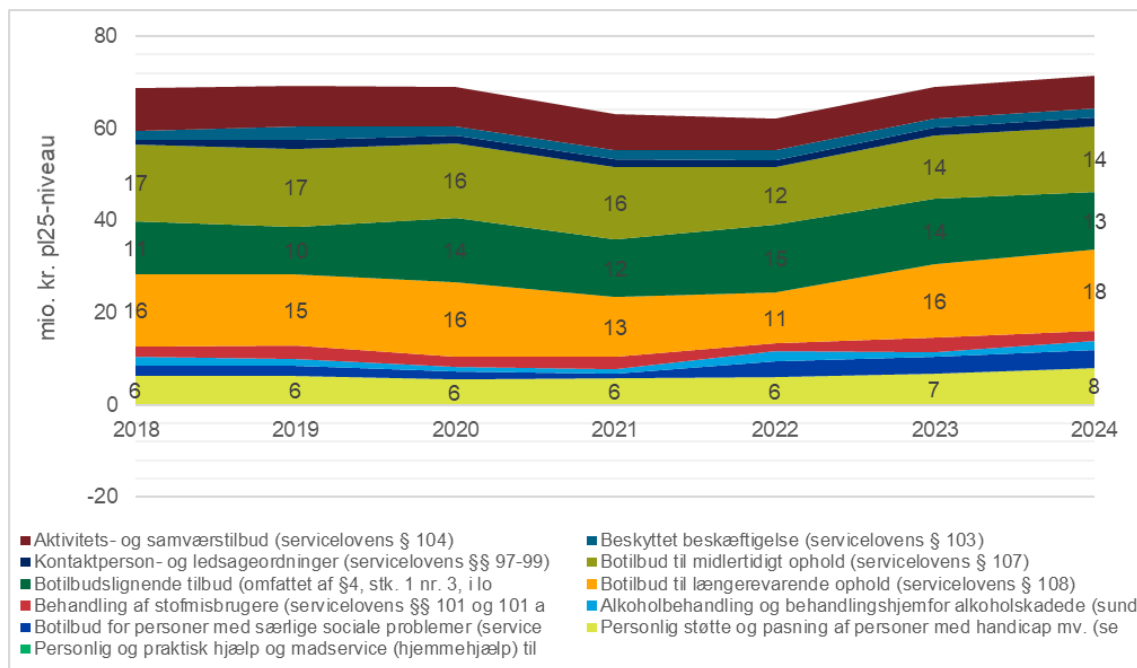
I Dragør Kommune er udgifterne på området steget med 2,5 mio. kr. (4 pct.) fra 2018 til 2024. På landsplan er særligt udgifterne til indsatser for voksne med ophold på forskellige botilbud og andre boformer som herberger og krisecentre, der stiger og her står disse områder tilsammen for 88 pct. af de stigende udgifter på voksenområdet. I Dragør Kommune udgør stigningen i udgifter på botilbud 84 pct. af stigningen voksenområdet.

Stigningen i udgifterne til botilbud i Dragør Kommune kan især forklares med, at prisen pr. borger stiger. Således er udgifterne pr. borger især vokset for botilbud til voksne med behov for midlertidig eller længerevarende ophold. Botilbud der er designet til personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som har behov for omfattende hjælp til daglige funktioner, pleje, omsorg eller behandling.

På landsplan er området underlagt markedslignende vilkår med krav om konkurrence og effektivisering. Ekspertudvalget på Socialområdet peger imidlertid på, at i praksis fungerer markedsdynamikkerne ikke optimalt, da udbuddet af botilbud er begrænset. Kommunerne er ofte nødt til at vælge de tilgængelige tilbud, selvom de ikke altid er omkostningseffektive. I Dragør Kommune købes langt de fleste botilbudspladser på eksterne private eller offentlige tilbud uden for kommunen. Kun ca. 5 pct. af budgettet går til borgere på kommunens eget botilbud.

Figur 10 viser udviklingen i de samlede udgifter til det specialiserede socialområde for voksne fordelt på elementer. Det ses at den største post er botilbud til længerevarende ophold. De største stigninger er sket her, samt i udgifter til personlig støtte og pasning af personer med handicap.

Figur 10. Udgifter det specialiserede socialområde for voksne, Dragør Kommune, 2018-2024

Kilde: Egne beregninger på baggrund af økonomi system.

Dragør og Tårnby Kommune har et forpligtende samarbejde på det specialiserede voksenområde. Denne aftale indebærer, at Tårnby Kommune varetager visse opgaver på vegne af Dragør Kommune, fx sagsbehandling. Samarbejdet omfatter blandt andet støtte og rådgivning til personer med behov for omfattende hjælp samt administration af botilbud og andre boformer i Tårnby Kommune. Dragør Kommune har siden efteråret 2024 haft en kontraktforhandler, der følger visitationen af borgere tæt og som forhandler de kontrakter, som indgås for borgere fra Dragør Kommune.

Specialiseret socialområde for børn

Hvad er det specialiserede børnesociale område?

Det specialiserede børnesociale område er en central del af velfærdssystemet, der har til formål at sikre, at alle børn får en tryk opvækst, selv når de står over for store udfordringer. Det specialiserede børnesociale område omfatter kommunale indsatser og tilbud til børn og unge, der har behov for særlig støtte på grund af sociale, psykiske eller fysiske udfordringer. Gennem en kombination af forebyggelse, støtteforanstaltninger og anbringelser arbejder Dragør Kommune for at skabe de bedste betingelser for udsatte børn og unge.

Målet med det specialiserede område for børn og unge er at sikre, at børn og unge får den nødvendige støtte til at trives, udvikle sig og få en så normal opvækst som muligt. Målgruppen er:

- Udsatte børn og unge – fx dem, der lever i familier med misbrug, vold, psykisk sygdom eller andre sociale problemer.
- Børn og unge med handicap – som har fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser, der kræver særlig støtte.
- Familier i udsatte positioner – hvor der er behov for rådgivning, støtte eller midlertidige foranstaltninger.

Lovgivning og udvikling

Området reguleres primært af Barnets Lov, der trådte i kraft i 2024. Loven styrker barnets rettigheder, inddragelse og sikrer en tidligere indsats. Den fokuserer på:

- Barnets ret til at blive hørt og inddraget
- En hurtigere og mere sammenhængende sagsbehandling
- Øget fokus på tværfagligt samarbejde

Udfordringer og tendenser

- Øget efterspørgsel på specialiserede tilbud pga. flere børn med diagnoser og komplekse behov.
- Ressourcer er under pres i kommunerne, også i Dragør til at håndtere de stigende krav og antal der efterspørger indsatser.
- Behov for mere tværfagligt samarbejde mellem socialforvaltning, sundhedsvæsen og uddannelsesinstitutioner.
- Antallet af børn der modtager indsatser og støtte på det specialiserede børneområde er steget fra ca. 60 i 2015 til over 170 i 2023.
- Udgifterne til det specialiserede socialområde for børn per 0-17 årige i Dragør er steget fra godt 4.000 kr. per 0-17 årige i 2015 til ca. 8.500 kr. per 0-17 årige i 2024.

Centrale indsatser og ydelser

Forebyggende indsatser

Formålet er at hjælpe børn og familier, før problemerne vokser sig større:

- Familierådgivning og støtteforløb
- Tidlig indsats via dagtilbud og skoler
- Netværks- og familiebehandling
- Økonomisk støtte til fx fritidsaktiviteter

Indsatser i hjemmet

For børn og unge, der har brug for mere omfattende støtte, men kan blive boende hjemme:

- Praktisk, pædagogisk eller terapeutisk støtte i hjemmet
- Aflastning for familier med børn med særlige behov
- Kontaktpersonordninger til unge i udsatte positioner

Anbringelser og institutionsophold

Når det vurderes, at et barn ikke kan trives i hjemmet, kan kommunen iværksætte:

- Anbringelse i plejefamilie
- Anbringelse på opholdssteder eller døgninstitutioner
- Særlige sikrede institutioner for unge med kriminalitet eller massiv mistrivsel

Sundheds- og ældreområdet

Hvad er sundheds og ældreområdet?

Danske kommuner har ansvaret for en stor del af ældreområdet og en del af sundhedsområdet. Fire områder kan særligt fremhæves.

Hjemme- og sygepleje

Hvis man på grund af en vedvarende eller midlertidig lidelse eller svækkelse ikke kan klare dig selv kan man få tildelt gratis pleje i hjemmet. Hjemmepleje kan være hjælp til personlig pleje, sygepleje, indkøb, rengøring eller tøjvask.

Sygeplejen kan dække over pleje af sår, dosering af medicin og anden hjælp ifm. sygdom, som borgeren eller husstanden ikke selv kan varetage. Sygeplejen kan enten ske i hjemmet eller i kommunens sygeplejeklinik.

Plejebolig, aflastning og daghjem

Enggården er kommunens omsorgscenter. Her kan man både få en fast plejebolig, komme på aflastningsophold eller blive tildelt mulighed for at benytte som daghjem. Fælles for borgerne på Enggården er, at de i stigende grad er komplekst syge. Det vil sige, at de ofte lider af flere sygdomme samtidigt og derfor har behov for mere pleje.

Dragør Aktivitetshus – Wiedergården

Dragørs Aktivitetshus er mødested for pensionister og alle på efterløn i Dragør. Wiedergården drives i samarbejde mellem aktivitetshusets leder og mange aktive frivillige borgere. Alle aktiviteter ledes af frivillige pensionister, der sammen med brugerne er med til at skabe en god ånd med en positiv og aktiv stemning i huset. Aktivitetshuset bidrager til et aktivt og sundt liv for ældre i Dragør Kommune, men for at de mange frivillige kræfter kan udfolde sig kræver det en del understøttelse fra kommunen.

Sundhedsplejen og børnetandplejen

Sundhedsplejen og børnetandplejen varetager særligt forebyggende indsatser målrettet børn og unge. Tandplejen tilbyder gratis tandpleje, tandbehandling og tandregulering for alle børn og unge mellem 0-21 år, som bor i Dragør Kommune. Sundhedsplejen varetager blandt andet graviditetsrådgivning, hjemmebesøg i barnets første år og skolesundhedspleje. Det er kendetegnet ved opgaver som pårørende og frivillige ikke kan løfte.

Hvad er de primære udfordringer på det specialiserede socialområde for voksne i Dragør Kommune?

Flere ældre med mere kompleks sundhedsprofil

Som beskrevet i afsnittet om befolkningsprognosen (se s. 30), så forventes den samlede befolkning i Dragør Kommune at falde med ca. 2 procent, mens antallet af ældre over 80 år stiger med ca. 31 procent. At danskerne bliver ældre er glædeligt. Men det, at ældre overlever flere sygdomme betyder også, at flere får følgevirkninger af disse sygdomme som de skal leve med og behandles. Samtidigt er de i live til at få andre alders- eller livsbetingede sygdomme. Det stiller større krav til behovet for pleje.

Færre hænder

Det stigende behov for pleje står i kontrast til, at færre mennesker vælger de sundhedsfaglige uddannelser. Det er allerede nu et problem at få tilstrækkeligt uddannet fast personale til ældre- og sundhedsområdet. Når der ikke er fast personale benyttes vikarer, der ofte ikke er uddannet og ikke kender arbejdspladsen og den enkelte borger. Problemet ser kun ud til at vokse sig større.

Den service kommunen leverer på nuværende tidspunkt kan ikke fastholdes med stigende antal ældre og færre uddannede hænder til at varetage opgaverne. Der er sandsynligvis ikke én løsning, men der kan være behov for en kombination af tiltag. Borgersamlingen kan være med til at komme med anbefalinger i forhold til disse tiltag, men kan for eksempel være en kombination af udnyttelse af såkaldt velfærdsteknologi, en nytænkning af hvad der er kommunens opgave i forhold til hjælp i dagligdagen og hvad der er borgerens, de pårørendes eller civilsamfundets opgave.

Her kan du læse mere

Hvis du har lyst til at dykke mere ned i nogle af emnerne beskrevet i denne folder kan du læse mere her:

- Kend din Kommune – KLs årlige sammenligning af Danmarks kommuner
 - En sammenligning af Dragør Kommune med relativt sammenlignelige kommuner: <https://www.dragoer.dk/borgersamling>
 - Den samlede rapport kan findes her: <https://www.kl.dk/oekonomi-og-administration/oekonomi-og-styring/kend-din-kommune>
- Befolkningsprognose for Dragør Kommune: <https://www.dragoer.dk/om-kommunen/tal-og-fakta/befolknings-og-elevtalsprognose>
- Politikker og strategier for Dragør Kommune - <https://www.dragoer.dk/politik/politikker-og-strategier>

Ordliste

Anlægsramme – Den øverste grænse for, hvor mange penge alle kommuner tilsammen må bruge på anlægsområdet i et år. Anlægsområdet kan fx være nyt byggeri, vedligehold af veje og bygninger. Rammen er fastsat for alle kommunerne under ét, men hver kommune får deres andel delt ud som vejledende anlægsramme. Kommunalbestyrelsen i Dragør Kommune har besluttet, at den vejledende anlægsramme skal overholdes.

Bloktilskud – Penge som staten giver til kommunerne som en fast sum. Kommunerne bestemmer selv, hvad de vil bruge pengene på – inden for nogle rammer og regler fastsat i den årlige økonomiaftale.

Finansieringsmodel – En måde at betale for noget på. Når man taler om velfærd, handler det om, hvordan vi får penge til at betale for fx plejehjem og skoler – og hvem der skal betale hvor meget.

Forventningspres – Det nidobbelte forventningspres

Et begreb, der bruges til at beskrive, hvordan velfærdssamfundet i Danmark bliver presset fra ni forskellige sider på én gang. Det handler om, at mange forskellige udfordringer rammer samtidig og gør det svært at levere god velfærd. Det er illustreret på s. 22.

1. **Økonomipres** – Staten har begrænsede muligheder for at finansiere velfærden.
2. **Forventningspres** – Borgerne har stigende krav om mere og bedre service.
3. **Demografipres** – Vi bliver flere ældre og færre unge til at tage sig af dem.
4. **Sygdomspres** – Flere lever længere med kroniske sygdomme, som kræver meget behandling og pleje.
5. **Teknologipres** – Ny teknologi udvikler sig hurtigt. Det skaber nye muligheder og forventninger, men også behov for investeringer og oplæring.
6. **Etikpres** – Svære valg skal tages om, hvem der får hjælp først, og hvad der er "retfærdigt".
7. **Polariseringspres** – Forskellen mellem rige og fattige – eller raske og syge – vokser. Det betyder, at der er risiko for, at alle borgere ikke kan få lige adgang til velfærdsydelser.
8. **Markedspres** – Private virksomheder tilbyder alternative velfærds løsninger.
9. **Personalepres** – Der mangler medarbejdere, hvilket betyder, at der er risiko for, at alle borgere ikke kan få lige adgang til velfærdsydelser.

Omfordeling – At penge og ressourcer bliver delt ud, så dem med mindre får mere hjælp – og dem med mere betaler mere. Det gør, at forskellen mellem rig og fattig bliver mindre.

Repræsentativ – Betyder, at noget eller nogen er udvalgt, så det ligner eller afspejler en større gruppe. F.eks. at borgersamlingen består af mennesker med forskellig alder, køn og uddannelse, så den ligner hele befolkningen i Dragør Kommune.

Serviceramme – Den øverste grænse for, hvor mange penge alle kommuner tilsammen må bruge på velfærdsservice i et år. Velfærdsservice kan fx være skoler, ældrepleje og børnehaver. Rammen er fastsat for alle kommunerne under ét, men hver kommune får deres andel delt ud som vejledende serviceramme. Kommunalbestyrelsen i Dragør Kommune har besluttet, at den vejledende serviceramme skal overholdes.

Socioøkonomisk sammenlignelige – Når man sammenligner kommuner eller grupper, som ligner hinanden i forhold til fx indkomst, uddannelsesniveau og antal børn og ældre. Det gør det mere fair at sammenligne deres udgifter og resultater.

Velfærdsmodel – Modeller for hvordan et samfunds velfærd skal fordeles. Fx

1. **Universel velfærdsmodel**, hvor alle borgere har ret til hjælp og støtte (som sundhed og uddannelse), uanset hvor mange penge de har eller hvem de er.
2. **Liberal velfærdsmodel**, hvor kun de allersvageste hjælpes af staten og hjælpes forholdsvis lidt.
3. **Korporative velfærdsmodel**, hvor velfærdsydelser oftest leveres af egen arbejdsgiver og tilknytning til arbejdsmarkedet derfor er meget vigtig.
4. **Hybrid velfærdsmodel**, hvor en blanding af det offentlige (kommunen/staten) og det private (firmaer) sammen skal hjælpe med at levere velfærden.

Økonomiaftale – KL repræsenterer de danske kommuner i forhandlingerne om aftalen.

Økonomiaftalen bestemmer hvor mange penge kommunerne samlet set må bruge det næste år og også hvordan fordelingen samlet set må være mellem velfærdsservice (servicerammen) og anlæg (anlægsrammen). Aftalen laves hvert år for det kommende år.

Mine noter

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Dragør Kommune

Kirkevej 7

2791 Dragør

www.dragoer.dk